

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Χρονολόγιο
ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821

ΑΘΗΝΑ 2004

ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
Θεόδωρος Βρυζάκης, *Το Καραβάνι*.
(Ιδιωτική Συλλογή)

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Χρονολόγιο
ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821

Γιώργος Κόκκινος - Βαγγέλης Δρακόπουλος

ΑΘΗΝΑ 2004

Επιτροπή επιστημονικής εποπτείας: Πρόεδρος: Βασίλειος Σφυρόερας,
Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Μέλη: Βασίλειος Κρεμμυδάς,
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Χρήστος Λούκος,
Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Αντώνης Παντελής,
*Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Επιστημονικών
Μελετών της Βουλής των Ελλήνων*

Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης,
*Διευθυντής Ερευνών Κέντρου Νεοελληνικών
Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών*

Έκδοση: Βουλή των Ελλήνων

Επιμέλεια: Γιώργος Κόκκινος
Βαγγέλης Δρακόπουλος

Επιμέλεια εικονογράφησης: Έλενα Αντωνάρακου
Χάρης Δρακόπουλος

Συντονισμός: Τμήμα Εκδόσεων της Βουλής
με την καθοδήγηση
του προϊσταμένου του,
Ηλία Μάρκου

Copyright 2002 Βουλή των Ελλήνων

ISBN: 960-560-045-5

Θεόδωρος Βρυζάκης (1814-1878). Ο όρκος των αγωνιστών στην Αγία Λαύρα, 1865 (Εθνική Πινακοθήκη).

Διονύσιος Τσόχος (1820-1862). Όρκος, 1849 (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Στη μεταβατική περίοδο που διανύει η ανθρωπότητα, έχει διαπιστωθεί ότι όσο επιταχύνονται οι διαδικασίες ενοποίησης των αγορών και επικρατεί η διεθνοποιημένη κουλτούρα της κατανάλωσης και της αυτοπραγμάτωσης του ατόμου, τόσο περισσότερο οι κοινωνίες έχουν ανάγκη να στραφούν στο παρελθόν τους για να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την ιστορία τους, να αναδείξουν τη πολιτισμική φυσιογνωμία και παράδοσή τους, να διατηρήσουν την εθνική τους ταυτότητα.

Για την ικανοποίηση αυτής της ανάγκης, η Βουλή των Ελλήνων -αρκετά χρόνια ήδη- προσπαθεί συστηματικά να δώσει τη δυνατότητα σε όλους τους Έλληνες πολίτες, και ιδιαίτερα στη μαθητική νεολαία, με τις Εκθέσεις και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που οργανώνει και τις εκδόσεις που πραγματοποιεί, να αγαπήσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά και να συνδέσουν την ιστορική αυτογνωσία με τη δημοκρατική πολιτική παιδεία. Ταυτόχρονα, όμως, τους παρέχει την ευκαιρία να προσεγγίσουν με έγκυρο επιστημονικό τρόπο εκείνα τα γεγονότα της ελληνικής ιστορίας που έχουν ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο για τον Ελληνισμό, αλλά και για την Ευρώπη και την οικουμένη ολόκληρη.

Η Επανάσταση του 1821 είναι το σημαντικότερο γεγονός της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Συγχρόνως, όμως, είναι ένα γεγονός που έχει πανευρωπαϊκή και οικουμενική διάσταση. Αποτελεί την πρώτη επιτυχημένη προσπάθεια αμφισβήτησης

των ιδεών της Παλινόρθωσης στο όνομα των αρχών του Διαφωτισμού, της Γαλλικής Επανάστασης, του πολιτικού φιλελευθερισμού και του δημοκρατικού εθνικισμού. Ο αγώνας των Ελλήνων για ελευθερία ενεργοποίησε τις φιλελεύθερες συνειδήσεις στην Ευρώπη και την Αμερική και όπλισε με προσδοκίες τους ευρωπαϊκούς λαούς που αναζητούσαν την εθνική τους δικαίωση.

Το *Χρονολόγιο* που ακολουθεί είναι οργανωμένο με την ακόλουθη λογική: Παρουσιάζει αρχικά τους σημαντικότερους σταθμούς της μακράς πορείας των υποτελών βαλκανικών λαών προς την εθνική τους αυτοσυνειδησία, που είχε ως πρωτεργάτες τους Έλληνες, καθώς και τη διεθνή πολιτική σκηνή στο μεταίχμιο 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Στη συνέχεια επικεντρώνεται στα γεγονότα της Ελληνικής Εθνεγερσίας από την έναρξη της Επανάστασης έως τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους, παρακολουθώντας την κλιμάκωση και την κορύφωση του αγώνα του μαχόμενου ελληνικού λαού για εθνική ανεξαρτησία και κατοχύρωση του δημοκρατικού πολιτεύματος και των ατομικών ελευθεριών. Το *Χρονολόγιο* ολοκληρώνεται με την καταγραφή των συνθηκών δημιουργίας και εδαφικής επέκτασης του ελληνικού κράτους, κατά τη μακρά διαδικασία της εθνικής μας ολοκλήρωσης.

Ελπίζω ότι το *Χρονολόγιο* αυτό θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για την ουσιαστική ενασχόληση όλων μας -και κυρίως της νέας γενιάς- με τη νεότερη και σύγχρονη ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία, σε μια προσπάθεια πληρέστερης κατανόησης του παρελθόντος και του παρόντος, αλλά και δημιουργικού οραματισμού του μέλλοντος.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Θεόδωρος Βρυζάκης (1814 - 1878). *Η εξόδος του Μεσολογγίου, 1826* (Εθνική Πινακοθήκη).

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

1354: Οι Οθωμανοί Τούρκοι αποβιβάζονται στη χερσόνησο της Καλλίπολης.

1361: Η Αδριανούπολη γίνεται πρωτεύουσα του Οθωμανικού κράτους επί σουλτάνου Μουράτ Α'.

1430: Οι Οθωμανοί Τούρκοι καταλαμβάνουν τη Θεσσαλονίκη.

1453: Οι Οθωμανοί Τούρκοι καταλαμβάνουν την Κωνσταντινούπολη επί σουλτάνου Μωάμεθ Β'. Διάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

1458: Κατάληψη των Αθηνών από τα στρατεύματα του Μωάμεθ Β'.

1460: Καταλύεται από τους Οθωμανούς Τούρκους το Δεσποτάτο του Μορέως στην Πελοπόννησο.

1463-1465: Οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν τη Βοσνία και την Ερζεγοβίνη.

1476: Η Βλαχία προσαρτάται στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

1512: Η Μολδαβία προσαρτάται στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

1522: Κατάληψη της Ρόδου από τους Οθωμανούς Τούρκους.

1570: Άλωση της Κύπρου από τους Οθωμανούς Τούρκους.

1571: Οι Οθωμανοί Τούρκοι ηττώνται στη ναυμαχία της Ναυπάκτου από τον στόλο των συνασπισμένων χριστιανικών κρατών υπό τον Δον Χουάν τον Αυστριακό. Καταρρέει ο μύθος του αήττητου των Οθωμανών Τούρκων.

1669: Μετά την κατάληψη του Χάνδακα (Ηράκλειο) και την αποχώρηση των Βενετών από το νησί, η Κρήτη υποτάσσεται στην οθωμανική κυριαρχία.

1683: Ανεπιτυχής απόπειρα των Οθωμανών Τούρκων να καταλάβουν τη Βιέννη.

1687: Ήττα των Οθωμανών Τούρκων στο Μόχατς από τις δυνάμεις της Sacra Linga (Αυστρία, Πολωνία, Βενετία).

1699: Με τη Συνθήκη που υπογράφηκε στο Κάρλοβιτς της Κροατίας (26 Ιανουαρίου) ανάμεσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, τη Ρωσία, τη Βενετία, την Αυστρία και την Πολωνία, η Πελοπόννησος παραχωρείται στους Βενετούς.

1711-1715: Ανατίθεται σε Φαναριώτες η διακυβέρνηση των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών (Μολδαβία και Βλαχία).

1718: Συνθήκη του Πασάροβιτς ανάμεσα στην Αυστρία, την Τουρκία και τη Βενετία. Οι Αυστριακοί αποκτούν μέρος της Βλαχίας και τη Βόρεια Σερβία με το Βελιγράδι. Η Πελοπόννησος, την οποία οι Τούρκοι επανακατέλαβαν (1715), παραμένει στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Edward Dodwell (1767-1832). *Το παζάρι της Αθήνας* (Συλλογή Στάθη Φινόπουλου).

1768-1774: Ρωσοτουρκικός πόλεμος.

1770: Εξέγερση στην Πελοπόννησο. Τα Ορλωφικά.

1774: Λήξη του Ρωσοτουρκικού Πολέμου. Με τη Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή παραχωρείται το δικαίωμα ναυσιπλοΐας των ελληνικών πλοίων στη Μαύρη θάλασσα υπό ρωσική σημαία. Η Ρωσία προστάτης των Ορθοδόξων υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

1797-1799: Γαλλοκρατία στα Επάνησα.

1800: Με τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης (21 Μαρτίου) μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ιδρύεται η «Πολιτεία των Ηνωμένων Επτά Νήσων».

1804-1812: Επανάσταση στη Σερβία υπό την ηγεσία του Καραγιώργεβιτς.

1805: Ο Μεχμέτ Αλής γίνεται πασάς της Αιγύπτου.

1808: Ο Καραγιώργεβιτς αυτοανακηρύσσεται κληρονομικός ηγεμόνας των Σέρβων.

1813: Τα τουρκικά στρατεύματα καταλαμβάνουν το Βελιγράδι και εξανεμίζουν και τις τελευταίες ελπίδες των Σέρβων για αυτονομία.

1814: Ίδρυση της «Φιλικής Εταιρείας».

1815: Συνέδριο της Βιέννης. Ίδρυση Ιερής Συμμαχίας.

1815-1817: Επανάσταση στη Σερβία υπό την ηγεσία του Μίλος Ομπρένοβιτς.

Κωνσταντίνος Βολανάκης (1837-1907). Η Εξοδος του Άρεως. (Εθνική Πινακοθήκη).

1821: Έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης.

1826: Διαλύεται με αιματηρό τρόπο από το σουλτάνο Μαχμούτ Β' το στρατιωτικό σώμα των γενιτσάρων.

1827: Ναυμαχία του Ναυαρίνου.

1828-1829: Ρωσοτουρκικός πόλεμος. Ήττα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Με τη Συνθήκη της Αδριανούπολης (1829) η Σερβία αποκτά την αυτονομία της υπό την επικυριαρχία όμως του Σουλτάνου και με την αναγνώριση των κληρονομικών δικαιωμάτων του Μίλος Ομπρένοβιτς ως πρίγκιπα. Δίνεται επίσης στους ορθόδοξους πληθυσμούς των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών το δικαίωμα της ελεύθερης άσκησης της θρησκευτικής λατρείας, της ασφάλειας, της ελευθερίας του εμπορίου και της διακυβέρνησης από αυτόχθονες αξιωματούχους. Τέλος, ο σουλτάνος αποδέχεται όλες τις αποφάσεις των Τριών Δυνάμεων για το ελληνικό ζήτημα.

1830-1832: Ίδρυση του Ελληνικού κράτους. Υπογραφή των σχετικών διεθνών συνθηκών.

1839: Εισαγωγή μεταρρυθμίσεων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: «Χατ-ι Σερίφ». Εγκαινιάζεται η περίοδος του Τανζιμάτ.

1851: Το Μαυροβούνιο γίνεται Ηγεμονία.

1854-1856: Κριμαϊκός πόλεμος. Ήττα της Ρωσίας από τους Άγγλους, τους Γάλλους και τους Τούρκους.

1856: Ο σουλτάνος Αρμπντούλ Μεϊτζίτ παραχωρεί στους υπηκόους του «Χάτι Χουμαγιούν». Διατάξεις περί ισονομίας και ισοπολιτείας όλων των υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Παροχή προνομίων στους ξένους.

1859: Ενοποίηση των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών.

1870: Δημιουργία της Βουλγαρικής Εξαρχίας.

1876: Βουλγαρική Επανάσταση. Οι «βουλγαρικές αγριότητες»: Τούρκοι εξοντώνουν, σε αντίποινα για την εκδήλωση της επανάστασης, 15.000 χριστιανούς.

1877: Ανακήρυξη της Ρουμανικής ανεξαρτησίας.

1877-1878: Ρωσοτουρκικός πόλεμος.

1878: Συνθήκη του Βερολίνου. Η Βουλγαρία, η Σερβία, το Μαυροβούνιο και η Ρουμανία αναγνωρίζονται ως ανεξάρτητα κράτη. Οι Άγγλοι αποκτούν την Κύπρο. Η Αυστρο-ουγγαρία καταλαμβάνει τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

1885: Προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας από τη Βουλγαρία.

1897: Ελληνοτουρκικός πόλεμος. Ήττα του ελληνικού στρατού.

1908: Κίνημα των Νεοτούρκων.

1908-1909: Κρίση της Βοσνίας. Η Αυστρο-ουγγαρία καταλαμβάνει και πάλι την Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

1911-1912: Ιταλοτουρκικός πόλεμος. Η ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία παραχωρεί στην Ιταλία τη Λιβύη και τα Δωδεκάνησα.

1912: Πρώτος Βαλκανικός Πόλεμος. Ήττα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας από τα συνασπισμένα βάλκανικά κράτη (Ελλάδα, Σερβία, Βουλγαρία, Μαυροβούνιο). Υπογράφεται η Συνθήκη του Λονδίνου (Μάιος 1913). Η Αλβανία αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητο κράτος.

1913: Δεύτερος Βαλκανικός Πόλεμος. Η Ελλάδα, η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Ρουμανία και η Οθωμανική Αυτοκρατορία νικούν τη Βουλγαρία. Υπογράφεται η Συνθήκη του Βουκουρεστίου, με την οποία η Βουλγαρία παραχωρεί εδάφη στη Ρουμανία, ενώ η Μακεδονία διαμοιράζεται κατά κύριο λόγο μεταξύ Ελλάδας και Σερβίας. Ανεξαρτησία της Αλβανίας.

1914-1918: Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία τάσσεται στο πλευρό των Κεντρικών Δυνάμεων (Γερμανίας, Αυστροουγγαρίας).

1919-1920: Ίδρυση της Γιουγκοσλαβίας. Με τη Συνθήκη του Τριανόν η Ρουμανία αποκτά την Τρανσυλβανία. Με τη Συνθήκη του Νεϊγύ η Βουλγαρία παραιτείται από κάθε δικαίωμα στη Δυτική Θράκη και στερείται εξόδου στο Αιγαίο.

1920: Η Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας αρχίζει τις συνεδριάσεις της στην Άγκυρα.

1920: Υπογράφεται η Συνθήκη των Σεβρών ανάμεσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και τις δυνάμεις της Εγκάρδιας Συννενόησης (Αντάντ).

1922: Ο ελληνικός στρατός εγκαταλείπει την Μικρά Ασία. Μικρασιατική καταστροφή.

1923: Υπογράφεται στη Λωζάνη η ομώνυμη συνθήκη, η οποία επισφραγίζει τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η Τουρκία ανακηρύσσεται Δημοκρατία.

1924: Ο Μουσταφά Κεμάλ καταργεί το Χαλιφάτο.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

1789: Γαλλική Επανάσταση. Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Αύγουστος).

1791: Το Γαλλικό Σύνταγμα του 1791 καθιερώνει ως πολίτευμα της χώρας τη συνταγματική μοναρχία. Συγκαλείται η Νομοθετική Εθνοσυνέλευση.

1792: Η Νομοθετική Εθνοσυνέλευση εκθρονίζει το βασιλιά Λουδοβίκο ΙΣΤ'. Η Συμβατική Εθνοσυνέλευση καταργεί τη μοναρχία.

1792-1797: Πόλεμος του Πρώτου Συνασπισμού. Τα στρατεύματα του Ναπολέοντα συγκρούονται με τις συνασπισμένες δυνάμεις των άλλων ευρωπαϊκών κρατών. Ο γαλλικός στρατός νικά τον αυστριακό. Υπογράφεται η Συνθήκη του Campo Formio (Οκτώβριος 1797). Η Γαλλία προσαρτά το Βέλγιο και την αριστερή όχθη του Ρήνου (τμήματα της αυστριακής αυτοκρατορίας). Η Αυστρία σε αντάλλαγμα αποκτά το μεγαλύτερο τμήμα των εδαφών της Βενετικής Δημοκρατίας, η οποία διαλύεται μετά από χίλια χρόνια, και αναγνωρίζεται η ανεξαρτησία των Δημοκρατιών της Βόρειας Ιταλίας, που στην πραγματικότητα αποτελούν δορυφόρους της Γαλλίας. Τα Επάνησα, τέλος, τα οποία μέχρι τότε ανήκαν στη Βενετία, περιέρχονται στη Γαλλία.

1793: Ο εκθρονισμένος Λουδοβίκος ΙΣΤ' εκτελείται. Ψηφίζεται νέο σύνταγμα με το οποίο επικρατεί η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Αρχίζει η περίοδος της Τρομοκρατίας στη διάρκεια της οποίας κυριαρχεί η προσωπικότητα του Ροβεσπιέρου.

1794: Η περίοδος της Τρομοκρατίας τερματίζεται με τη σύλληψη και την εκτέλεση του Ροβεσπιέρου και των συνεργατών του. Η εξουσία μεταβιβάζεται στην αστική τάξη.

1795: Θεσπίζεται νέο σύνταγμα, σαφώς πιο συντηρητικό από το προηγούμενο, το οποίο προβλέπει δύο νομοθετικά σώματα, Γερουσία και Βουλή.

1795-1799: Περίοδος του Διευθυντηρίου.

1798: Εισβολή των δυνάμεων του Ναπολέοντα στην Αίγυπτο. Τον Ιούλιο οι Γάλλοι νικούν τους Μαμελούκους, ενώ τον Αύγουστο ο στόλος τους ηττάται από τον Λόρδο Nelson στον κόλπο του Abukir, κοντά στην Αλεξάνδρεια. Οι Άγγλοι καταπνίγουν την Επανάσταση των Ιρλανδών.

1798-1802: Πόλεμος του Δεύτερου Συνασπισμού. Η Ρωσία, η Αγγλία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, το Βασίλειο της Νεαπόλεως και η Οθωμανική Αυτοκρατορία συνασπίζονται εναντίον των δυνάμεων του Ναπολέοντα. Ο πόλεμος διακόπτεται με τη σύναψη της αγγλογαλλικής συνθήκης της Αμιένης (Μάρτιος 1802), με την οποία η

Αίγυπτος επανέρχεται υπό την οθωμανική κυριαρχία, ενώ τα γαλλικά στρατεύματα εκκενώνουν το Ρωμαϊκό κράτος (Παπικό) και τη Βόρεια Ιταλία.

1799-1804: Ο στρατηγός Ναπολέον Βοναπάρτης καταλύει την εξουσία του Διευθυντηρίου και επιβάλλει τη δικτατορία του. Στέφεται Αυτοκράτορας.

1804: Οι Σέρβοι επαναστατούν εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

1805-1815: Περίοδος των Ναπολεόντειων Πολέμων.

1805-1807: Πόλεμος του Τρίτου Συνασπισμού. Η Αυστρία, η Ρωσία και λίγο αργότερα και η Πρωσία τάσσονται στο πλευρό της Αγγλίας. Συνεχείς επιτυχίες των Γάλλων. Ο Ναπολέων καταλαμβάνει το Βερολίνο, πρωτεύουσα της Πρωσίας.

1807: Υπογράφεται η συνθήκη του Tilsit, που τερματίζει τον πόλεμο του Τρίτου Συνασπισμού. Η Πρωσία και η Ρωσία αναγνωρίζουν τρεις από τους αδελφούς του Ναπολέοντα ως βασιλείς της Νεάπολης, της Ολλανδίας και της Βεσφαλίας αντίστοιχα. Επίσης η Πρωσία χάνει το ήμισυ περίπου των εδαφών της παραχωρώντας τα στα δορυφορικά της Γαλλίας κράτη, τη Σαξονία και το Μεγάλο Δουκάτο της Βαρσοβίας. Ο Ναπολέων εγκαθιδρύει το *Ηπειρωτικό Σύστημα*, με το οποίο επιχειρεί να αποκλείσει την Αγγλία από τις ευρωπαϊκές αγορές. Εισβολή των γαλλικών δυνάμεων στην Πορτογαλία, ενώ καταλαμβάνεται και η Ισπανία.

1808: Ο Ναπολέων καταργεί τη δυναστεία των Βουρβόνων στην Ισπανία και αναγορεύει βασιλιά της χώρας τον μεγαλύτερο αδελφό του Ιωσήφ. Οι Γάλλοι καταλαμβάνουν τη Ρώμη και προσαρτούν τα παπικά κρατίδια.

1812: Εισβολή των δυνάμεων του Ναπολέοντα στη Ρωσία. Στις 14 Σεπτεμβρίου καταλαμβάνεται η Μόσχα, αλλά ο βαρύς χειμώνας καθηλώνει τους Γάλλους και τους αναγκάζει να υποχωρήσουν.

1814: Ο Ναπολέων παραιτείται και εξορίζεται στο νησί Έλβα. Επανέρχονται στην εξουσία οι Βουρβόνοι (Λουδοβίκος ΙΗ΄).

1815 : Ο Ναπολέων δραπετεύει από το νησί Έλβα, εισέρχεται στο Παρίσι και καταλύει την εξουσία των Βουρβόνων (Μάρτιος). Ξεκινά η σύντομη περίοδος των «Εκατό Ημερών», η οποία τερματίζεται με την ήττα στο Βατερλό (Ιούνιος). Οι Σύμμαχοι καταλαμβάνουν το Παρίσι. Πτώση του Ναπολέοντα (Ιούλιος).

1814-1815: Συνέδριο της Βιέννης. Η Αγγλία, η Αυστρία, η Πρωσία και η Ρωσία δεσμεύονται για την επαναφορά της νομιμότητας και των νομίμων ηγεμόνων στους θρόνους τους.

1815: Οι ηγεμόνες της Ρωσίας, της Πρωσίας και της Αυστρίας ιδρύουν την Ιερή Συμμαχία (Σεπτέμβριος). Το Νοέμβριο του 1815 συγκροτείται η Τετραπλή Συμμαχία με την προσθήκη της Αγγλίας.

1817-1821: Ο Simon Bolivar γίνεται πρόεδρος της Δημοκρατίας της Μεγάλης Κολομβίας, στα σύνορα της οποίας περιλαμβάνονται τα εδάφη της Κολομβίας, της Βενεζουέλας και του Ισημερινού. Ο San Martin οδηγεί τον επαναστατικό στρατό

του από την Αργεντινή στη Χιλή. Το 1821 καταλαμβάνει τη Λίμα και κηρύσσει την ανεξαρτησία του Περού.

1818: Στην Σύνοδο του Aix-la-Chapelle τα κράτη-μέλη της Τετραπλής Συμμαχίας αποφασίζουν να αποσύρουν τα στρατεύματά τους από το γαλλικό έδαφος και να δεχθούν τη συμμετοχή της Γαλλίας στην Πενταπλή πλέον Συμμαχία.

1820: Το επαναστατικό κίνημα στην Ισπανία αναγκάζει το βασιλιά Φερδινάνδο Ζ' να κυβερνήσει με βάση το φιλελεύθερο Σύνταγμα του 1812. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους ξεσπά επανάσταση και στο Βασίλειο των Δύο Σικελιών, όπου ο στρατός υποχρεώνει το βασιλιά Φερδινάνδο Α' να αποδεχθεί τη συνταγματική διακυβέρνηση.

1820-1821: Η Πενταπλή Συμμαχία συγκαλεί τα Συνέδρια του Τρορραυ και της Λιουμπλιάνας (Leibach). Με το πρωτόκολλο του Τρορραυ η Ρωσία, η Αυστρία και η Πρωσία αποφασίζουν ότι έχουν το δικαίωμα να παρεμβαίνουν όπου διακυβεύεται η αρχή της νομιμότητας από φιλελεύθερα ή απελευθερωτικά κινήματα. Μόνο η Αγγλία αντιτίθεται στην πολιτική των επεμβάσεων για την κατάπνιξη των απελευθερωτικών κινήματων. Το Συνέδριο της Λιουμπλιάνας παρέχει στην Αυστρία το δικαίωμα να καταπνίξει την Επανάσταση στο Βασίλειο των Δύο Σικελιών.

1822: Το Συνέδριο της Βερόνας δίνει στη Γαλλία το δικαίωμα να παρέμβει στην Ισπανία. Με την υποστήριξη της Γαλλίας αποκαθίσταται στο θρόνο του ο βασιλιάς Φερδινάνδος Ζ'. Το συνέδριο με τη διακήρυξή του αποκηρύσσει την Ελληνική Επανάσταση.

1822: Ο George Canning (1770-1827) αναλαμβάνει το Υπουργείο Εξωτερικών της Αγγλίας. Η Αγγλία αποχωρεί από την Πενταπλή Συμμαχία.

1822: Ο Πέτρος, διάδοχος της δυναστείας των Braganza της Πορτογαλίας, αναγορεύεται αυτοκράτορας της ανεξάρτητης Βραζιλίας. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1820 όλες σχεδόν οι παλαιές αποικίες της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην Κεντρική και Νότια Αμερική κερδίζουν την ανεξαρτησία τους.

1823: Εξαγγέλλεται το Δόγμα Μονρόε. Με αυτό ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής διακηρύσσει την αντίθεση της χώρας του σε κάθε επέμβαση σε άλλη περιοχή, αλλά και σε κάθε απόπειρα δημιουργίας νέων αποικιών από τις ευρωπαϊκές Δυνάμεις στο δυτικό ημισφαίριο (Δεκέμβριος).

1830: Ιουλιανή Επανάσταση στη Γαλλία. Ο Κάρολος Ι' αντικαθίσταται από τον Λουδοβίκο Φίλιππο.

1830: Το Βέλγιο επαναστατεί εναντίον της ολλανδικής κυριαρχίας (Αύγουστος). Τον Νοέμβριο του ίδιου έτους η βελγική εθνοσυνέλευση κηρύσσει την ανεξαρτησία του Βελγίου. Θεσπίζεται φιλελεύθερο σύνταγμα που αρχίζει να ισχύει από το 1831. Ο γερμανός πρίγκιπας, Λεοπόλδος του Saxe-Coburg, ο οποίος πριν από λίγους μήνες είχε αποποιηθεί τον ελληνικό θρόνο, αναγορεύεται βασιλιάς του Βελγίου.

ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ (1770 - 1821)

1770-1774: Στη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1768-1774) η άφιξη μικρής ναυτικής μοίρας στις ελληνικές θάλασσες υπό τους αδελφούς Ορλώφ αναπτέρωσε το επαναστατικό φρόνημα των υποδούλων. Επανάσταση εκδηλώθηκε στην Πελοπόννησο, στη Στερεά Ελλάδα, στον Όλυμπο, στην Κρήτη και σε νησιά του Αιγαίου. Στο λιμάνι του Τσεσμέ (απέναντι στη Χίο) καταστράφηκε ο τουρκικός στόλος από τα επανδρωμένα με Έλληνες ρωσικά πλοία (Ιούλιος 1770), σε άλλες όμως περιοχές οι εξεγέρσεις απέτυχαν και οι πληθυσμοί, κυρίως στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη, υπέστησαν διώξεις. Το τέλος του πολέμου σφραγίσθηκε με τη Συνθήκη του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή, με το άρθρο 7 της οποίας η Ρωσία αναγνωριζόταν ως προστάτιδα των χριστιανών υπηκόων της Πύλης. Με άλλα άρθρα χορηγήθηκε στους Έλλη-

Henri Decaisne (1799-1852). *Αποτυχία επιχείρησης, 1826* (Μουσείο Μπενάκη).

Α.Σ. Κριεζής. *Μεγάλο Καράβι* (Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος).

νες αμνηστία, το δικαίωμα να τελούν ελεύθερα τη λατρεία τους, καθώς και η δυνατότητα ελεύθερης ναυσιπλοΐας στη Μαύρη Θάλασσα υπό ρωσική σημαία.

1778-1792: Με το Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1778-1792 συνδέθηκε η καταδρομική δραστηριότητα του Λάμπρου Κατσώνη στην Αδριατική, στο Ιόνιο, στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο. Μετά την ήττα του στις 17 Μαΐου 1790, στη ναυμαχία της Άνδρου, ο Κατσώνης ανανέωσε τις ναυτικές του δυνάμεις και εξακολούθησε να αγωνίζεται μέχρι την υπογραφή της Συνθήκης του Ιασίου το 1792.

1789-1803: Οι Σουλιώτες τον Φεβρουάριο του 1789 εξαπέλυσαν σειρά επιδρομών, ερχόμενοι σε σύγκρουση με το νέο πασά των Ιωαννίνων, τον Αλή πασά, ο οποίος φιλοδοξούσε με το χωριστικό του κίνημα να μετατρέψει το διευρυμένο πασαλίκι του σε ανεξάρτητο κράτος. Στα τέλη Ιουλίου 1792, τα στρατεύματά του Αλή πασά κατατροπώθηκαν σε μάχη στην περιοχή της Κιάφας και άρχισαν διαπραγματεύσεις με τους Σουλιώτες για τη σύναψη ειρήνης. Τον Ιούνιο του 1800 ο Αλή πασάς εκστράτευσε και πάλι εναντίον του Σουλίου, έχοντας εξασφαλίσει σουλτανική διαταγή. Το 1802 το Σούλι αποκλείστηκε, η θέση του επιδεινώθηκε και τελικά υπέκυψε στα τέλη του 1803.

1807-1808: Μικρότερης εμβέλειας κινητοποιήσεις ήταν αυτές του Νικοτσάρα το 1807 και του Ευθυμίου Βλαχάβα το 1808.

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

1814-1820: Ιδρύεται στην Οδησό της Ρωσίας από τον Νικόλαο Σκουφά, τον Εμμανουήλ Ξάνθο και τον Αθανάσιο Τσακάλωφ η Φιλική Εταιρεία με αποκλειστικό σκοπό την προετοιμασία της επανάστασης. Η έδρα της Εταιρείας μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη μερικά χρόνια αργότερα (1818). Το 1820 ο Εμμανουήλ Ξάνθος πρόσφερε την ηγεσία της Εταιρείας στον Ιωάννη Καποδίστρια, υπουργό του τσάρου της Ρωσίας Αλεξάνδρου Α', ο οποίος όμως αρνήθηκε. Τελικά στις 12 Απριλίου 1820 ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, αξιωματικός του τσαρικού στρατού, αναλαμβάνει «Γενικός Επίτροπος της Ανωτάτης Αρχής της Φιλικής Εταιρείας».

Ιανουάριος 1821: Στη διάσκεψη της Βοστίτσας (Αίγιο) οι πρόκριτοι της Πελοποννήσου διατυπώνουν επιφυλάξεις σχετικά με την επιτυχία του επαναστατικού εγχειρήματος, το βασικό σχέδιο του οποίου τους ανέπτυξε ο Παπαφλέσσας.

Θεόδωρος Βρυζάκης (1814-1878). *Το Καραούλι* (Ιδιωτική Συλλογή).

Γιαταγάνι με μορφή αγωνιστή του Εικοσιένα (Ίδρυμα Βαρόνου Μιχαήλ Τσιότσα, Λαογραφικό Μουσείο, Μέτσοβο).

22 Φεβρουαρίου 1821: Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης διαβαίνει τον Προύθο, παραπόταμο του Δούναβη και φυσικό σύνορο ανάμεσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και τη Ρωσία, και φθάνει στο Ιάσιο της Μολδαβίας. Εκεί, δύο μέρες αργότερα, κυκλοφορεί την επαναστατική προκήρυξη «Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος», με την οποία ζητεί από τους Έλληνες να επαναστατήσουν («Η ώρα ήλθεν, ω Άνδρες Έλληνες!...»). Η ενέργειά του αυτή σηματοδοτεί και την επίσημη έναρξη της Επανάστασης στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Στις 10 Μαρτίου συγκροτείται ο Ιερός Λόχος, ο οποίος αποτελείται κυρίως από Έλληνες σπουδαστές και μαθητές του Ελληνικού σχολείου της Οδησσού. Στις 27 Μαρτίου ο Υψηλάντης καταλαμβάνει το Βουκουρέστι. Την ίδια περίοδο ανακοινώνονται η αποκλήρυσή του από τον τσάρο της Ρωσίας Αλέξανδρο Α' και η διαγραφή του από τους ρωσικούς στρατιωτικούς καταλόγους. Τελικά στις 7 Ιουνίου η ήττα του Ιερού Λόχου υπό τον Αλέξανδρο Υψηλάντη στο Δραγατσάνι από υπέρτερες τουρκικές δυνάμεις σημειώνει και το τέλος της Επανάστασης στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες.

2 Μαρτίου 1821: Ο Μόρα Βαλεσί (διοικητής των στρατιωτικών δυνάμεων της Πελοποννήσου) Χουρσίτ πασάς φθάνει στα Ιωάννινα για να αντιμετωπίσει τον Αλή πασά, τον οποίο η Υψηλή Πύλη έχει κηρύξει αποστάτη. Η πολιορκία του Αλή θα κρατήσει ως το θάνατό του (22 Ιανουαρίου 1822) και θα καθηλώσει σημαντικές στρα-

τιωτικές δυνάμεις των Τούρκων στην Ήπειρο, μακριά από την επαναστατημένη Πελοπόννησο.

17 Μαρτίου 1821: Οι Μανιάτες, υπό τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, αποφασίζουν στην Αρεόπολη «να λάβωσι τα όπλα κατά των Τούρκων» και «κηρύσσουν τον πόλεμο εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας».

17 Μαρτίου 1821: Έλληνες αγωνιστές υπό τον Σωτήρη Χαραλάμπη και τους Πετμεζαίους πολιορκούν τους Τούρκους, οι οποίοι έχουν κλειστεί στους τρεις πύργους των Καλαβρύτων. Οι Τούρκοι παραδίδονται έπειτα από λίγες μέρες (21 Μαρτίου).

22 ή 23 Μαρτίου 1821: Οι επαναστάτες εισέρχονται στην πό-

λη των Πατρών και κηρύσσουν την Επανάσταση. Ο Ανδρέας Λόντος φέρνει μαζί του κόκκινη σημαία με μαύρο σταυρό, ενώ ο επίσκοπος Παλαιών Πατρών Γερμανός ορκίζει τους επαναστάτες σε ξύλινο σταυρό που έχει στερεώσει στο χώμα στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου. Οι επαναστάτες θα εκδιωχτούν από την πόλη λίγες μέρες αργότερα από τουρκικά στρατεύματα (3 Απριλίου 1821).

23 Μαρτίου 1821: Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο Παπαφλέσσας και ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης απελευθερώνουν την Καλαμάτα από τους Τούρκους.

27 Μαρτίου 1821: Η Πύλη προβαίνει σε αποκεφαλισμό ομογενών της Κωνσταντινούπολης. Η ενέργεια αυτή αποτελεί τα πρώτα αντίποινα των Τούρκων για την Επανάσταση.

4-5 Απριλίου 1821: Αποκεφαλίζονται ή απαγχονίζονται στην Κωνσταντινούπολη σημαντικοί εκπρόσωποι της ομογένειας, όπως οι Κωστάκης Μουρούζης, Δημήτριος Παπαρρηγόπουλος, Δημήτριος Σκαναβής, Μιχαήλ Χατζερής και άλλοι.

10 Απριλίου 1821: Απαγχονίζεται ο πατριάρχης Γρήγορος Ε' στην Κωνσταντινούπολη. Στις 16 Απριλίου ο πλοίαρχος Νικόλαος Παπαδόπουλος ή Σκλάβος από την Κεφαλονιά ανέσυρε από την θαλάσσια περιοχή της Κωνσταντινούπολης το σώμα του Οικουμενικού Πατριάρχη, το οποίο στη συνέχεια μετέφερε στην Οδησό.

Karl Krazeisen (1794-1878). Θεόδωρος Κολοκοτρώνης (1770-1843) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Karl Krazeisen. Νικηταράς (1787-1849) (Νικητής Σταματελόπουλος).
(Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

23-24 Απριλίου 1821: Ο Αθανάσιος Διάκος ηττάται από υπέρτερες τουρκικές δυνάμεις στη γέφυρα της Αλαμάνας και συλλαμβάνεται. Ακολουθεί ο μαρτυρικός θάνατός του. Ο Οδυσσέας Ανδρούτσος όμως, δύο βδομάδες αργότερα (8 Μαΐου 1821), κατόρθωσε να εμποδίσει στο Χάνι της Γραβιάς την πορεία των τούρκων πασάδων προς την Πελοπόννησο.

3 Μαΐου 1821: Οι Τούρκοι αποστέλλουν στην Κύπρο από τη Συρία και την Παλαιστίνη ισχυρά στρατεύματα για να αποτρέψουν την εξέγερση.

7 Μαΐου 1821: Ο Άνθιμος Γαζής και ο αρματολός Κυριάκος Μπασδέκης κηρύσσουν την Επανάσταση στην περιοχή του Πηλίου. Αποτυγχάνουν όμως να καταλάβουν λίγες μέρες αργότερα τον Βόλο.

12-13 Μαΐου 1821: Η νίκη των επαναστατικών δυνάμεων στο Βαλτέτσι ανοίγει το δρόμο για την κατάληψη της Τριπολιτσάς, στρατιωτικού και πολιτικού κέντρου της Πελοποννήσου.

18 Μαΐου 1821: Κήρυξη της Επανάστασης στις Καρυές του Αγίου Όρους και στον Πολύγυρο της Χαλκιδικής από τον Εμμανουήλ Παππά. Την 1^η Ιουνίου οι Έλληνες καταλαμβάνουν την Ιερισσό και ελευθερώνουν τα Μαντεμοχώρια και άλλες περιοχές της Χαλκιδικής. Ο επαναστατικός αναβρασμός θα διατηρηθεί μέχρι τις 30 Οκτωβρίου οπότε και καταπνίγεται από τους Τούρκους (καταστροφή της Κασσάνδρας).

26 Μαΐου 1821: Με την Πράξη της Συνέλευσης των Καλτετζών (μοναστήρι στην Αρκαδία) ιδρύεται η Πελοποννησιακή Γερουσία με πρόεδρο τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη.

Ασημένιες παλάσκες με ένθετο διάκοσμο (19ος αιώνας) (Μουσείο Μπενάκη).

27 Μαΐου 1821: Ο Δημήτριος Παπανικολής πυρπολεί τουρκικό δίκροτο στην Ερεσό της Λέσβου.

7 Ιουνίου 1821: Ήττα του Ιερού Λόχου στο Δραγατσάνι.

Ιούνιος 1821: Ο Δημήτριος Υψηλάντης φτάνει στην Πελοπόννησο ως εκπρόσωπος της Ανώτατης Αρχής της Φιλικής Εταιρείας.

14 Ιουνίου 1821: Επανάσταση στην Κρήτη.

Μέσα Ιουνίου 1821: Ήττα των Ελλήνων στη Γαλάτιστα της Θεσσαλονίκης. Θάνατος του οπλαρχηγού Χάψα.

23 Ιουνίου 1821: Εκτέλεση από τους Τούρκους στο Μεγάλο Κάστρο (Ηράκλειο) της Κρήτης του Αρχιεπισκόπου Γερασίμου, πέντε αρχιερέων του νησιού και πολλών προκρίτων.

25 Ιουνίου 1821: Ο Ιωάννης Κωλέττης και ο Γιαννάκης Ράγκος κηρύσσουν την Επανάσταση στο Συρράκο και στους Καλαρίτες της Ηπείρου.

9 Ιουλίου 1821: Οι Τούρκοι απαγχονίζουν στη Λευκωσία τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Κυπριανό και αποκεφαλίζουν τους μητροπολίτες Πάφου, Κιτίου και Κυρήνειας.

Ary Scheffer. Ο υιός υπερασπίζεται τον θνήσκοντα πατέρα εις την μάχην (Μουσείο Μπενάκη).

Ιούλιος 1821: Διακοπή διπλωματικών σχέσεων Ρωσίας-Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά την επίδοση τελεσιγράφου στην Πύλη από το Ρώσο πρεσβευτή στην Κωνσταντινούπολη Στρόγκανοφ. Η ρήξη αποφεύγεται με παρέμβαση του Μέττερνιχ.

26 Αυγούστου 1821: Νίκη των Ελλήνων υπό τους Γιάννη Γκούρα, Νάκο Πανουργιά, Γεώργιο Δυοβουνιώτη, κ.α. επί των Τούρκων στα Βασιλικά Λοκρίδας.

8 Σεπτεμβρίου 1821:

Ήττα του Γεωργάκη Ολύμπιου και του Ιωάννη Φαρμάκη στη Μονή Σέκου στη Μολδαβία.

23 Σεπτεμβρίου 1821:

Οι επαναστάτες καταλαμβάνουν την Τριπολιτσά. Η Επανάσταση εδραιώνεται πλέον στην Πελοπόννησο.

6 Οκτωβρίου 1821:

Προκήρυξη του Δ. Υψηλάντη για σύγκληση Εθνοσυνέλευσης, η οποία θα συντάξει τον καταστατικό χάρτη του κράτους που έχει ήδη *de facto* δημιουργηθεί, αλλά και θα διακηρύξει με τη σύγκλησή της την πολιτική ενότητα του έθνους.

4 Νοεμβρίου 1821:

Αρχίζει τις εργασίες της στο Μεσολόγγι υπό την προεδρία του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου η Συνέλευση της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος, η οποία λίγες μέρες αργότερα ψηφίζει τον «Οργανισμόν της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος». Ο «Οργανισμός» προβλέπει την ίδρυση ενός διοικητικού και δικαστικού οργάνου, της Γερουσίας. Στις 15 Νοεμβρίου συγκροτείται σε σώμα στα Σάλωνα (Αμφισσα) η Συνέλευση της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος υπό την προεδρία του Θεόδωρου Νέγρη. Δύο μέρες αργότερα η Συνέλευση εκλέγει τα δώδεκα μέλη του Αρείου Πάγου, ενός οργάνου με διοικητικές και δικαστικές αρμοδιότητες. Τα δύο αυτά όργανα, δηλαδή η Γερουσία και ο Άρειος Πάγος, θα καταργηθούν ενάμιση χρόνο αργότερα με το Ε΄ Ψήφισμα της Β' Εθνοσυνέλευσης του Άστρους (30 Μαρτίου 1823).

13 Νοεμβρίου 1821: Απελευθερώνεται η πόλη της Άρτας από τους Σουλιώτες οπλαρχηγούς Μάρκο και Νότη Μπότσαρη, τους αδελφούς Τζαβέλλα, τον Λάμπρο Βέικο κ.α.

1 Δεκεμβρίου 1821: Ο Δημήτριος Υψηλάντης εκλέγεται στο Άργος πρόεδρος της Πελοποννησιακής Γερουσίας.

Karl Krazeisen. Κίτσος Τζαβέλλας (1800 - 1855) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Διονύσιος Τσόκος (1820 -1862). Βάρκα Ελλήνων (Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ, Μέτσοβο). (Αντίγραφο του πρωτότυπου πίνακα, όπως δημοσιεύθηκε στον «Νέο Αριστοφάνη»).

20 Δεκεμβρίου 1821:

Έναρξη των εργασιών της Α' Εθνοσυνέλευσης στην Πιάδα της Επιδαύρου (Νέα Επίδαυρος).

1 Ιανουαρίου 1822: Ψηφίζεται από την Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης περισσότερο γνωστό ως «Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος». Στο προοίμιό του διακηρύσσεται η απόφαση του έθνους για «πολιτική ύπαρξη και ανεξαρτησία», ενώ το κείμενό του είναι σαφώς επηρεασμένο από τα γαλλικά συντάγματα του 1793 και 1795, αλλά και από την

Karl Krazeisen. Κωνσταντίνος Κανάρης (1790(?)-1877). (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (4 Ιουλίου 1776), καθώς επίσης από το αμερικανικό σύνταγμα του 1787.

15 Ιανουαρίου 1822: Με θέσπισμα της Εθνοσυνέλευσης πρόεδρος του Εκτελεστικού για την Α' Βουλευτική περίοδο εκλέγεται ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος. Το Εκτελεστικό αποτελείται από πέντε μέλη. Το Εκτελεστικό διορίζει και τους οκτώ υπουργούς, όπως και τους υπαλλήλους της διοίκησης.

Φεβρουάριος 1822: Επανάσταση στον Όλυμπο και τη Δυτική Μακεδονία. Ο πρόκριτος της Νάουσας Ζαφειράκης εκδιώκει τις τουρκικές αρχές.

10 Μαρτίου 1822: Αποβιβάζονται στη Χίο επαναστατικές δυνάμεις υπό τον Λυκούργο Λογοθέτη.

30 Μαρτίου 1822: Καταστροφή της Χίου από τα τουρκικά στρατεύματα υπό τον Καπουδάν πασά (αρχιναύαρχο) Καρά Αλή.

6 Απριλίου 1822: Η Νάουσα καταλαμβάνεται από τους Τούρκους και πυρπολείται.

Karl Krazeisen. Γεώργιος Μαυρομυχάλης (1798-1831) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

29(;) Απριλίου 1822: Φθάνει στους Αρμένους της Κρήτης ο Πέτρος Σκυλίτσης Ομηρίδης ως εκπρόσωπος στη Μεγαλόνησο της Επαναστατικής Κυβέρνησης.

Μάιος 1822: Ο Χουρσίτ πασάς αρχίζει την πολιορκία του Σουλίου. Τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς οι Σουλιώτες ύστερα από συμφωνία με τους Τούρκους εγκαταλείπουν το Σούλι και καταφεύγουν στα Επάνησα.

16 Μαΐου 1822: Τουρκικά στρατεύματα υπό τον Χουρσίτ πασά και τον Ομέρ Βρυώνη καταλαμβάνουν το Σούλι.

6 Ιουνίου 1822: Ο Κωνσταντίνος Κανάρης πυρπολεί και καταστρέφει την τουρκική ναυαρχίδα στη Χίο. Ανάμεσα στους νεκρούς συγκαταλέγεται και ο καπουδάν πασάς Καρα Αλής.

9 Ιουνίου 1822: Οι Τούρκοι του φρουρίου της Ακρόπολης παραδίδονται στους πολιορκητές τους.

29 Ιουνίου 1822: Ο Μαχμούτ πασάς της Δράμας ή Δράμαλης επικεφαλής ισχυρών στρατιωτικών δυνάμεων στρατοπεδεύει κοντά στη Λαμία. Αντικειμενικός σκοπός της εκστρατείας του είναι η καταστολή της Επανάστασης. Κυρίευσε την Ακροκόρινθο (5 Ιουλίου), η ήττα του όμως στα στενά των Δερβενακίων από τους Έλληνες, υπό την ηγεσία του Θ. Κολοκοτρώνη (26 Ιουλίου), ανέτρεψε τα φιλόδοξα σχέδιά του.

4 Ιουλίου 1822: Ήττα των Ελλήνων και φιλελλήνων υπό τον Α. Μαυροκορδάτο στο Πέτα κοντά στην Άρτα από ισχυρές τουρκικές δυνάμεις υπό τον Μεχμέτ Ρεσίτ Κιουταχή πασά.

Αύγουστος 1822: Ο Γεώργιος Κάνιγκ γίνεται υπουργός Εξωτερικών της Αγγλίας. Η παρουσία του σε αυτό το αξίωμα σηματοδοτεί και τη μεταστροφή της αγγλικής πο-

λιτικής απέναντι στο Ελληνικό Ζήτημα, η οποία μέχρι τότε ήταν ιδιαίτερα εχθρική απέναντι στους Έλληνες.

18 Σεπτεμβρίου 1822: Ο Ανδρέας Μεταξάς, ο οποίος κομίζει επιστολές της ελληνικής κυβέρνησης για τους βασιλείς της Ευρώπης, αναχωρεί για την Ανκόνα με σκοπό την επίδοση των επιστολών αυτών στους αντιπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων που θα πάρουν μέρος στο Συνέδριο της Βερόνας (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1822). Λίγες μέρες αργότερα αναχωρούν και οι Παλαιών Πατρών Γερμανός και Γεώργιος Μαυρομιχάλης με επιστολές που απευθύνονται στον Πάπα. Η προσπάθεια για επίτευξη διεθνούς αναγνώρισης της Ελληνικής Επανάστασης αποτυγχάνει αφού το Συνέδριο της Βερόνας την αποκηρύσσει με τη διακήρυξή του (2 Δεκεμβρίου 1822).

25 Οκτωβρίου 1822: Αρχίζει η πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου από τον Ομέρ Βρυώνη, τον Κιουταχί πασά και άλλους πέντε πασάδες. Η αποτυχία της εφόδου που πραγματοποίησαν οι Τούρκοι στις 25 Δεκεμβρίου τους οδήγησε τελικά στην απόφαση να λύσουν την πολιορκία.

28-29 Οκτωβρίου 1822: Ο Κωνσταντίνος Κανάρης πυρπολεί στα ανοιχτά της Τενέδου την τουρκική υποναυαρχίδα.

30 Νοεμβρίου 1822: Νίκη των Ελλήνων στο Ναύπλιο. Ο Στάικος Σταϊκόπουλος καταλαμβάνει το Παλαμήδι.

15 Ιανουαρίου 1823: Πρώτη σημαντική επιτυχία του Γεωργίου Καραϊσκάκη στον Άγιο Βλάσιο της Ευρυτανίας. Αντιμετώπισε με εξαιρετική επιτυχία ισχυρές τουρκικές δυνάμεις υπό τον Ισμαήλ πασά.

18 Ιανουαρίου 1823: Το Ναύπλιο ορίζεται έδρα της επαναστατικής κυβέρνησης.

Karl Krazeisen. Κωνσταντίνος Νικόδημος (1795 ή 1796 - 1879) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Karl Krazeisen. Γεώργιος Καραϊσκάκης (1780 - 1827) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

13 Μαρτίου 1823: Η Ελληνική Κυβέρνηση ανακοινώνει την επιβολή ναυτικού αποκλεισμού των λιμανιών του Ιονίου και του Αιγαίου, από την Κρήτη μέχρι τη Θεσσαλονίκη.

Μάρτιος 1823: Η Αγγλία αναγνωρίζει τους Έλληνες ως εμπολέμους. Η απόφαση της αγγλικής κυβέρνησης αποτελεί de facto αναγνώριση της Ελληνικής Επανάστασης.

30 Μαρτίου-18 Απριλίου 1823: Σύγκληση της Β' Εθνικής Συνέλευσης των Ελλήνων στο Άστρος της Κυνουρίας. Στις 13 Απριλίου η Εθνοσυνέλευση επικυρώνει τον «Νόμο της Επιδάουρου», ο οποίος απο-

τελεί αναθεώρηση των μη θεμελιωδών διατάξεων του Συντάγματος που ψήφισε η Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδάουρου.

22 Μαΐου 1823: Ο διορισμένος από την κυβέρνηση Αρμοστής της Κρήτης Μανόλης Τομπάζης φθάνει στην Κίσσαμο. Λίγες μέρες αργότερα (25 Μαΐου) οι Τούρκοι παραδίδουν στον Αρμοστή το φρούριο της Κισσάμου.

10 Ιουλίου 1823: Ο Μαυροκορδάτος εκλέγεται πρόεδρος του Βουλευτικού παρά τις αντιδράσεις του Κολοκοτρώνη. Την επομένη εξαναγκάζεται σε παραίτηση.

12 Ιουλίου 1823: Ο Λόρδος Βύρων φθάνει στο Αργοστόλι. Την παραμονή των Χριστουγέννων φθάνει στο Μεσολόγγι όπου και τελικά πέθανε στις 7 Απριλίου 1824.

8-9 Αυγούστου 1823: Μάχη στο Κεφαλόβρυσο της Ευρυτανίας. Θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη ο οποίος κηδεύεται λίγες μέρες αργότερα (12 Αυγούστου) στο Μεσολόγγι.

Φθινόπωρο 1823-Καλοκαίρι 1824: Εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια αντίθεσης ανάμεσα στο Νομοτελεστικό, το οποίο συνεδριάζει στην Τριπολιτσά, και το Βουλευτικό, που συνεδριάζει στο Άργος. Στις 26 Νοεμβρίου 1823 το Νομοτελεστικό, ου-

Τοιχογραφία της Αίθουσας Ελευθερίου Βενιζέλου, νότιος τοίχος: Λεηλασία της Πελοποννήσου από τον Ιμπραήμ Πασά.

σιαστικά ο Θ. Κολοκοτρώνης, αποστέλλει στο Άργος τον Νικητάρá, τον Δημήτριο Τσόκλη και τον Πάνο Κολοκοτρώνη για να διαλύσουν βίαια το Βουλευτικό. Οι βουλευτές καταφεύγουν στο Κρανίδι. Οι πολιτικές αντιθέσεις εκφράζονται με την παρουσία δύο κυβερνήσεων: η μία στην Τρίπολη υπό τον Πετρόμπεη και η άλλη, η οποία σχηματίστηκε από μέλη του Βουλευτικού, στο Κρανίδι υπό τον Κουντουριώτη (17 Ιανουαρίου 1824). Οι κυβερνητικοί κατορθώνουν να καταλάβουν την Τριπολιτσά (5 Απριλίου). Τον Μάιο του 1824 τερματίζεται η πρώτη φάση του εμφυλίου πολέμου με την κατάληψη του Ναυπλίου από τους κυβερνητικούς μετά την απόφαση του Θ. Κολοκοτρώνη να υποχωρήσει και να αποδεχτεί την εξουσία της κυβέρνησης Κουντουριώτη. Η άφιξη του Νομοτελεστικού σώματος στο Ναύπλιο (12 Ιουνίου) σηματοδοτεί και τον τυπικό τερματισμό του πρώτου εμφυλίου πολέμου. Στις 2 Ιουλίου 1824 η κυβέρνηση χορηγεί αμνηστία.

30 Νοεμβρίου 1823: Ο Ιωάννης Ορλάνδος, ο Ανδρέας Ζαΐμης και ο Ανδρέας Λουριώτης αναχωρούν με προορισμό την Αγγλία για να αναζητήσουν δανειοδότες. Στις 21 Φεβρουαρίου 1824 υπογράφεται στο Λονδίνο συμφωνητικό με ιδιώτες τραπεζίτες για τη σύναψη δανείου ύψους 800.000 λιρών. Αν και μικρό μέρος των χρημάτων του δανείου έφθασε τελικά στην Ελλάδα, εντούτοις η πολιτική σημασία της σύναψης του δανείου είναι τεράστια μια και η Ελλάδα αποκτά προστάτες, οι οποίοι ενδιαφέρονται για την ασφάλεια της επένδυσής τους. Ένα χρόνο περίπου αργότερα -στις 26 Ιανουαρίου 1825- υπογράφεται στο Λονδίνο από τους εκπροσώπους της ελληνικής κυβέρνησης και όμιλο Άγγλων κεφαλαιούχων το δεύτερο δάνειο ύψους 2.000.000 λιρών Αγγλίας.

9 Ιανουαρίου 1824: Ρωσικό σχέδιο για την επίλυση του ελληνικού προβλήματος που προέβλεπε τη δημιουργία τριών αυτόνομων ελληνικών ηγεμονιών υπό την οθω-

Karl Krazeisen. *Ανδρέας Μιαούλης (1796 - 1835) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).*

μανική εξουσία: στην Ανατολική Ελλάδα, στη Δυτική Ελλάδα, καθώς και στην Πελοπόννησο και την Κρήτη.

Μάρτιος 1824: Ο σουλτάνος ζητεί τη βοήθεια του Μεχμέτ Αλή της Αιγύπτου για να καταστείλει την Ελληνική Επανάσταση.

Τέλη Μαΐου 1824: Ο Χουσεΐν καταστέλλει την επανάσταση στην Κρήτη.

7-8 Ιουνίου 1824: Καταστροφή της Κάσου από τους Τουρκοαιγυπτίους.

21 Ιουνίου 1824: Καταστροφή των Ψαρών από τους Τουρκοαιγυπτίους.

30 Ιουλίου-5 Αυγούστου: Ναυμαχίες στη θαλάσσια περιοχή Ικαρίας και Σάμου.

29 Αυγούστου 1824: Ναυμαχία του Γέροντα και πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας. Τα ελληνικά πλοία επιφέρουν σημαντικές ζημιές στον εχθρικό στόλο.

Οκτώβριος 1824-6 Φεβρουαρίου 1825: Στη διάρκεια του δεύτερου εμφυλίου πολέμου, ο οποίος εξελίσσεται σε σύγκρουση ανάμεσα στους Πελοποννησίους οπλαρχηγούς και πολιτικούς από τη μια πλευρά και την κυβέρνηση από την άλλη, ο υπουργός Εξωτερικών Παπαφλέσσας εισβάλλει στην Αρκαδία για να πλήξει τους οπαδούς του Κολοκοτρώνη (22 Οκτωβρίου). Θάνατος του Πάνου Κολοκοτρώνη στη διάρκεια συμπλοκής με τους οπαδούς του Κουντουριώτη έξω από την Τρίπολitsά (12 Νοεμβρίου). Οι Κυβερνητικοί καταλαμβάνουν την Τρίπολitsά (2 Δεκεμβρίου), ενώ ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης παραδίδεται τελικά στην κυβέρνηση (30 Δεκεμβρίου). Στις 6 Φεβρουαρίου 1825 ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος εκλέγεται Γενικός Γραμματέας του Εκτελεστικού. Την ίδια μέρα ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο Κανέλλος και ο Νικόλαος Δεληγιάννης, ο Παναγιώτης και ο Ιωάννης Νοταράς, ο Θεό-

Τοιχογραφία της Αίθουσας Ελευθερίου Βενιζέλου, ανατολικός τοίχος: Ο Μαυροκορδάτος υπερασπίζεται το Μεσολόγγι.

δωρος Γρίβας και άλλοι προφυλακίζονται από τους Κυβερνητικούς στη μονή του Προφήτη Ηλία στην Ύδρα.

26 Ιανουαρίου 1825: Β' Δάνειο της Ανεξαρτησίας.

12 Φεβρουαρίου 1825: Τουρκοαιγυπτιακά στρατεύματα υπό τον Ιμπραήμ αποβιβάζονται στη Μεθώνη.

15 Απριλίου 1825: Αρχίζει η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου από τον Κιουταχή, η οποία θα γίνει στενότερη με την άφιξη του Ιμπραήμ (18 Δεκεμβρίου).

26 Απριλίου 1825: Οι τουρκοαιγυπτιακές δυνάμεις καταλαμβάνουν την Σφακτηρία. Στις 20 του επόμενου μήνα φονεύεται σε μάχη στο Μανιάκι ο Παπαφλέσσας. Δύο μέρες πριν η κυβέρνηση είχε αφήσει ελεύθερους τον Κολοκοτρώνη και τους συντρόφους του.

20 Μαΐου 1825: Σημαντική ναυτική νίκη των Ελλήνων κοντά στον Καφηρέα. Τρία τουλάχιστον πλοία του εχθρού καταστράφηκαν από τη δράση των πυρπολικών, ανάμεσά τους και τουρκικό δίκροτο 62 πυροβόλων.

2 Ιουνίου 1825: Επιχείρηση του ελληνικού στόλου υπό τον Ανδρέα Μιαούλη στην περιοχή της Σούδας έχει ως αποτέλεσμα την ανατίναξη τουρκικής κορβέτας.

5 Ιουνίου 1825: Ο Οδυσσεάς Ανδρούτσος δολοφονείται με εντολή του Γ. Γκούρα στην Ακρόπολη των Αθηνών όπου είχε φυλακιστεί. Ο Ανδρούτσος υπήρξε το τελευταίο θύμα της εμφύλιας διαμάχης.

8 Ιουνίου 1825: Νέα αποτυχημένη απόπειρα του Κιουταχή εναντίον του Μεσολογγίου.

10 Ιουνίου 1825: Ο Ιμπραήμ καταλαμβάνει την Τριπολιτσά. Λίγες μέρες αργότερα στις 13 Ιουνίου ο Μακρυγιάννης και ο Δημήτριος Υψηλάντης στους Μύλους της Αργολίδας επιτυγχάνουν σπουδαία νίκη επί των στρατευμάτων του Ιμπραήμ.

Ρολόι με Έλληνα αγωνιστή που επιδεικνύει τα λάφυρα μετά από νίκη κατά του εχθρού (άλογο με πολυτελή σέλα, σπαθί, ασπίδα). (Πινακοθήκη Χρήστου και Σοφίας Μοσχανδρέου).

24 Ιουλίου 1825: Η ελληνική κυβέρνηση, αλλά και πολλοί αγωνιστές με έγγραφό τους προς την αγγλική κυβέρνηση θέτουν «εκουσίως την ιεράν παρακαταθήκην της ελευθερίας, εθνικής ανεξαρτησίας και της πολιτικής υπάρξεως του έθνους υπό την μοναδικήν υπεράσπισιν της Μεγάλης Βρετανίας». Η αγγλική κυβέρνηση αποποιείται την προσφορά γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα δημιουργούσε μεγάλη αναστάτωση στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή.

29 Ιουλίου 1825: Αποτυγχάνει λόγω της νηνεμίας που επικρατούσε προσπάθεια του ελληνικού στόλου υπό τον Κων-

σταντίνο Κανάρη να πυρπολήσει τον αιγυπτιακό μέσα στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας.

Αύγουστος-Νοέμβριος 1825: Αναζωπύρωση της επανάστασης στην Κρήτη (31 Ιουλίου). Νίκες των Ελλήνων στα Τρίκορφα (13 Αυγούστου), στον Καρβασαρά (28 Σεπτεμβρίου), στην Αλαμάνα (12 Οκτωβρίου), στο Δίστομο υπό τον Καραϊσκάκη (18 Νοεμβρίου). Πυρπόληση της Γαστούνης από τον Ιμπραήμ (18 Νοεμβρίου).

1 Δεκεμβρίου 1825: Θάνατος του τσάρου Αλέξανδρου Α'. Τον διαδέχεται ο αδελφός του Νικόλαος Α', γνωστός για τα φιλοπόλεμα αισθήματά του.

18 Δεκεμβρίου 1825: Ο Ιμπραήμ φθάνει στο Μεσολόγγι για να ενισχύσει τους πολιορκητές. Περισσότεροι από 25.000 Τούρκοι και Αιγύπτιοι πιέζουν ασφυκτικά την πόλη. Στις 25 Φεβρουαρίου του 1826 οι πολιορκητές καταλαμβάνουν το νησάκι Βασιλάδι, ενώ αποτυγχάνουν να κάνουν το ίδιο με το νησάκι Κλείσοβα. Στις αρχές Απριλίου ο Μιαούλης προσπάθησε να ανεφοδιάσει την πόλη, αλλά απέτυχε. Οι θάνατοι από την πείνα αυξάνονταν συνεχώς. Τελικά, στο συμβούλιο των οπλαρχηγών και των προκρίτων αποφασίστηκε έξοδος «τη νύκτα της 10^{ης} Απριλίου 1826 ημέρα Σάββατο και ξημερώνοντας των Βαΐων». Τρεις φάλαγγες των χιλίων ανδρών η καθεμία όρμησαν εναντίον των πολιορκητών, οι οποίοι υποδέχτηκαν τους αγωνιστές με καταιγισμό πυρών, αφού το σχέδιό τους είχε προδοθεί. Λίγοι κατάφεραν να ξε-

Karl Krazeisen. Γεώργιος Σισίνης (1769 - 1831) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Karl Krazeisen. *Frank Abney Hastings* (1794 - 1828) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

φύγουν. Το Μεσολόγγι έπεσε. Ο απόηχος των γεγονότων που διαδραματίστηκαν μπροστά στο «φράχτη» αναζωπύρωσε το πνεύμα του φιλελληνισμού στην Ευρώπη, το οποίο είχε αρχίσει να φθίνει.

28 Δεκεμβρίου 1825: Συνάντηση του άγγλου πρεσβευτή στην Κωνσταντινούπολη Στράντφορντ Κάνιγκ με τους Ανδρέα Μιαούλη, Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο και Κωνσταντίνο Ζωγράφο έξω από την Ύδρα. Αποδοχή από την ελληνική πλευρά των όρων συμβιβασμού με την Πύλη.

4 Απριλίου 1826: Υπογράφεται από τη Ρωσία και την

Αγγλία το Πρωτόκολλο της Πετρούπολης, που προέβλεπε τη μεσολάβηση των δύο δυνάμεων για τη δημιουργία αυτόνομου ελληνικού κράτους φόρου υποτελούς στο σουλτάνο.

6 Απριλίου 1826: Συγκαλείται η Γ' Εθνική Συνέλευση στην Επίδαυρο, στην οποία αποφασίζεται η αποδοχή της αγγλικής διαμεσολάβησης ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τούρκους. Αναβάλλει όμως τις εργασίες της λόγω της πτώσης του Μεσολογγίου για τον Σεπτέμβριο του 1826. Στις 14 Απριλίου η κυβέρνηση εξουσιοδότησε τον πρεσβευτή της Αγγλίας στην Κωνσταντινούπολη να διαπραγματευθεί με την Υψηλή Πύλη το θέμα της αυτονομίας της Ελλάδας.

10-11 Απριλίου 1826: Πτώση του Μεσολογγίου, μετά από πολιορκία, στα χέρια των Τουρκοαιγυπτίων.

22-24 Ιουνίου 1826: Αλληπάλληλες σφοδρές επιθέσεις των Τουρκοαιγυπτίων του Ιμπραήμ εναντίον της οχυράς θέσης Βέργα της Μάνης αποκρούονται από τους Μανιάτες υπερασπιστές της με σημαντικές απώλειες για τους επιτιθέμενους. Την ίδια τύχη είχε και αποβατική ενέργεια των Τουρκοαιγυπτίων στην περιοχή του Διρού

Μακρυγιάννης (1797 - 1864) - Παναγιώτης Ζωγράφος (αρχές 19ου αιώνα). Ναυμαχία γενική της Ελλάδος (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

(22-23 Ιουνίου 1826). Στη μάχη αυτή διακρίθηκαν και οι Μανιάτισσες οι οποίες με μόνο όπλο τα δρεπάνια θερισμού συνέβαλαν στη νίκη των Ελλήνων.

3 Αυγούστου 1826: Ο Γκούρας κλείνεται με τους άνδρες του στην Ακρόπολη. Η πόλη παραδίδεται στον Κιουταχί.

6-8 Αυγούστου 1826: Μάχες στο Χαϊδάρι με αρχηγούς τον Καραϊσκάκη και τον Φαβιέρο.

28 Αυγούστου 1826: Η ταπεινωτική ήττα του Ιμπραήμ στην θέση Πολυάραβος από τους Μανιάτες επιβεβαιώνει την αδυναμία του να καταλάβει τη Μάνη.

27-30 Αυγούστου 1826: Ναυτικές συγκρούσεις στη θαλάσσια περιοχή της Μυτιλήνης.

11 Νοεμβρίου 1826: Η κυβέρνηση Ανδρέα Ζαΐμη μεταφέρει την έδρα της στην Αίγινα.

22-26 Νοεμβρίου 1826: Νικηφόρες μάχες των Ελλήνων στην Αράχοβα.

19 Μαρτίου 1827: Β' περίοδος της Γ' Εθνικής Συνέλευσης στην Τροιζήνα. Με πρόταση του Κολοκοτρώνη ανατίθεται η ηγεσία του στρατού στον Church και των ναυτικών δυνάμεων στον Cochrane.

30 Μαρτίου 1827: Η Εθνοσυνέλευση εκλέγει τον Ιωάννη Καποδίστρια «Κυβερνήτη της Ελλάδος» με επταετή θητεία.

Karl Krazeisen. Κάρολος Φαβιέρος (1782 - 1855) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

3 Απριλίου 1827: Συγκρότηση «Αντικυβερνητικής Επιτροπής» υπό τον Γεώργιο Μαυρομιχάλη, Γιαννούλη Νάκο και Μαρκή Μιλαήτη, για να κυβερνήσει τη χώρα ως την άφιξη του Καποδίστρια.

8-16 Απριλίου 1827: Μάχες στο Φάληρο και στον Πειραιά μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων.

22 Απριλίου 1827: Θανάσιμος τραυματισμός του Γεωργίου Καραϊσκάκη στη μάχη του Φαλήρου.

24 Απριλίου 1827: Ήττα των Ελλήνων στον Ανάτο (σημερινή περιοχή Νέος Κόσμος της Αθήνας). Στη διάρ-

κεια της μάχης σκοτώθηκαν ο Λάμπρος Βέικος, ο Γεώργιος Τζαβέλλας κ.α.

1 Μαΐου 1827: Η Γ' Εθνική Συνέλευση ψηφίζει το «Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος». Τέσσερις μέρες αργότερα διακόπτει τις εργασίες της.

24 Μαΐου 1827: Παράδοση της Ακρόπολης της Αθήνας στους Τούρκους.

6 Ιουλίου 1827: Υπογράφεται στο Λονδίνο από την Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία «Συνθήκη ειρηνεύσεως της Ελλάδος». Αποτελεί επανάληψη των όρων του Πρωτοκόλλου της Πετρούπολης, αλλά καθορίζει και τον τρόπο επιβολής τους. Οι Μεγάλες Δυνάμεις αποφασίζουν τη χρήση βίας για την επιβολή των όρων του Πρωτοκόλλου της Πετρούπολης.

17 Αυγούστου 1827: Η Ελληνική Κυβέρνηση και η Βουλή εγκαθίστανται στην Αίγινα.

10 Σεπτεμβρίου 1827: Οι ναύαρχοι Κόδριγκτον της Αγγλίας και Δεριγνύ της Γαλλίας ανακοινώνουν με έγγραφό τους στον Ιμπραήμ πασά ότι, σύμφωνα με την συνθήκη του Λονδίνου, απαγορευόταν κάθε κίνηση στρατευμάτων.

Τοιχογραφία της Αίθουσας Ελευθερίου Βενιζέλου, δυτικός τοίχος: *Η ναυμαχία του Ναβαρίνου.*

18 Σεπτεμβρίου 1827: Ναυμαχία της Σκάλας Σαλώνων. Ο Άμπνεϋ Άστιγξ, κυβερνήτης της ατμοκίνητης φρεγάτας «ΚΑΡΤΕΡΙΑ», καταστρέφει επτά τουρκικά πλοία και συλλαμβάνει τρία αυστριακά.

8/20 Οκτωβρίου 1827: Ναυμαχία του Ναβαρίνου. Ο ενωμένος συμμαχικός στόλος Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας καταστρέφει τον τουρκοαιγυπτιακό που βρισκόταν αγκυροβολημένος στον κόλπο του Ναβαρίνου. Το αποτέλεσμα της ναυμαχίας έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη του Ελληνικού Ζητήματος προς την κατεύθυνση της πλήρους ανεξαρτησίας του κράτους.

17 Οκτωβρίου 1827: Ανεπιτυχής επιχείρηση ελληνικών δυνάμεων υπό τον Φαβιέρο εναντίον της τουρκικής φρουράς της Χίου.

8 Ιανουαρίου 1828: Άφιξη του κυβερνήτη Καποδίστρια στο Ναύπλιο. Τρεις μέρες αργότερα φθάνει στην Αίγινα.

18 Ιανουαρίου 1828: Ίδρυση της «Προσωρινής Διοικήσεως της Επικρατείας».

2 Φεβρουαρίου 1828: Ίδρυση της «Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας» και καθιέρωση του Φοίνικα ως Εθνικού Νομίσματος.

Ασημένια επίχρυση παλάσκα (19ος αιώνας) (Μουσείο Μπενάκη).

Karl Krazeisen. Μακρυγιάννης (1797-1864) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

14 Απριλίου 1828: Η Ρωσία κηρύσσει τον πόλεμο εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

7/19 Ιουλίου 1828: Υπογράφεται στο Λονδίνο πρωτόκολλο ανάμεσα στις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις, με το οποίο αποφασίζεται η αποστολή στην Πελοπόννησο γαλλικού εκστρατευτικού σώματος υπό τον Μαιζόν, με σκοπό την εκδίωξη του Ιμπραήμ. Τα γαλλικά στρατεύματα αποβιβάζονται στο Πεταλίδι, στο Μεσσηνιακό κόλπο, ένα μήνα αργότερα (17 Αυγούστου 1828).

4 Σεπτεμβρίου 1828: Αρχίζει η αποχώρηση των τουρκοαιγυπτιακών στρατευμάτων από την Πελοπόννησο

σε εφαρμογή της σύμβασης που υπογράφηκε στην Αλεξάνδρεια ανάμεσα στην Αγγλία και την Αίγυπτο και κάτω από την πίεση της παρουσίας των γαλλικών στρατευμάτων (9 Αυγούστου 1828). Στις 20 του ίδιου μήνα αναχωρεί και ο Ιμπραήμ.

21 Δεκεμβρίου 1828: Συγκροτείται ο «Λόχος των Ευελπίδων».

4/16 Νοεμβρίου 1828: Υπογράφεται στο Λονδίνο από την Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία πρωτόκολλο, με το οποίο τερματίζεται η στρατιωτική παρουσία των Γάλλων υπό τον Μαιζόν στην Πελοπόννησο. Οι Κυκλάδες, η Πελοπόννησος και «αι παρακείμεναι νήσοι» τίθενται υπό την εγγύηση των Μεγάλων Δυνάμεων μέχρι την τελική ρύθμιση του Ελληνικού Ζητήματος.

10/22 Μαρτίου 1829: Υπογράφεται στο Λονδίνο από τις Μεγάλες Δυνάμεις πρωτόκολλο με το οποίο καθορίζονται τα παρακάτω: α. Τα σύνορα του αυτόνομου ελληνικού κράτους προς βορρά καθορίζονται από την οροθετική γραμμή Αμβρακικού-Παγασητικού. β. Στο νέο κράτος θα περιληφθούν η Εύβοια, οι Σποράδες, οι Κυκλάδες και τα νησιά του Αργοσαρωνικού κόλπου. γ. Το πολίτευμα του κράτους θα είναι η κληρονομική μοναρχία.

Noël D. Finert (1797 - 1852). *Η Γαλλική αποστολή στο Μοριά, 1828* (Μουσείο Μπενάκη).

11 Ιουλίου 1829: Αρχίζει στο Άργος τις εργασίες της η Δ' Εθνική Συνέλευση, η οποία θα ολοκληρώσει τις εργασίες της στις 2 Αυγούστου.

12 Σεπτεμβρίου 1829: Μάχη στην Πέτρα της Βοιωτίας, η τελευταία του Αγώνα. Οι Έλληνες υπό τον Δημήτριο Υψηλάντη νικούν τους Τούρκους.

14 Σεπτεμβρίου 1829: Η Ρωσία και η Οθωμανική Αυτοκρατορία υπογράφουν τη Συνθήκη της Αδριανούπολης, η οποία τερματίζει τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο. Με τη συνθήκη αυτή η Πύλη αναγνωρίζει τα προηγούμενα πρωτόκολλα και τις συνθήκες που αφορούσαν το Ελληνικό Ζήτημα.

Νοέμβριος 1829: Αρχίζει η λειτουργία του «Κεντρικού Σχολείου» στην Αίγινα.

3 Φεβρουαρίου 1830: Υπογράφεται από τις Μεγάλες Δυνάμεις το Πρωτόκολλο του Λονδίνου. Σύμφωνα με αυτό δημιουργείται ανεξάρτητο ελληνικό κράτος με οροθετική γραμμή τη νοτιή γραμμή Αχελώου-Σπερχειού. Το ελληνικό στέμμα προσφέρεται στον Λεοπόλδο του Saxe-Coburg, ο οποίος λίγους μήνες αργότερα το αποποιείται (9/21 Μαΐου 1830).

Ιούλιος 1830: Η παραίτηση του Λεοπόλδου σε συνδυασμό με την Ιουλιανή Επανάσταση στη Γαλλία ενίσχυσε εκείνους που αντιπολιτεύονταν τον Καποδίστρια. Η αντίθεση αυτή οδήγησε σε ορισμένες περιπτώσεις (Ύδρα, Μάνη, Αταλάντη) σε στά-

ση απέναντι στη νόμιμη κυβέρνηση της χώρας, η οποία, αν και αντιμετώπιστηκε με επιτυχία από τον Καποδίστρια, υπέσκαψε, ωστόσο, το κύρος του Κυβερνήτη.

Σεπτέμβριος 1831: Ο νέος υπουργός των Εξωτερικών της Βρετανίας Πάλμερστον συναινεί στην υπογραφή στο Λονδίνο νέου Πρωτοκόλλου, το οποίο καθορίζει τα βόρεια σύνορα του ελληνικού κράτους στη γραμμή Αμβρακικού-Παγασητικού.

27 Σεπτεμβρίου 1831: Δολοφονείται στο Ναύπλιο ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας. Παρά την προσπάθεια της Γερουσίας να καλύψει το κενό εξουσίας που δημιουργήθηκε από το θάνατο του Κυβερνήτη, με τον διορισμό μιας προσωρινής τριανδρίας (Αυγουστίνος Καποδίστριας, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης και Ιωάννης Κωλέττης), ξεσπάει πάλι εμφύλιος πόλεμος, ο οποίος συνεχίζεται ως τον Ιούνιο του 1832 με τον διορισμό κυβερνητικής επιτροπής μάλλον αντιπροσωπευτικής των πολιτικών τάσεων της εποχής.

9 Δεκεμβρίου 1831: Αρχίζουν στο Άργος οι εργασίες της Ε' Εθνοσυνέλευσης, οι οποίες θα ολοκληρωθούν στο Ναύπλιο στις 15 Μαρτίου 1832 με την ψήφιση του λεγόμενου «Ηγεμονικού Συντάγματος», το οποίο δεν ίσχυσε ποτέ.

25 Απριλίου/7 Μαΐου 1832: Υπογράφεται από τις Μεγάλες Δυνάμεις και τον εκπρόσωπο της Βαυαρίας σύμβαση, η οποία προβλέπει ότι η Ελλάδα θα είναι κράτος μοναρχικό. Ως κληρονομικός της μονάρχης εκλέγεται ο δευτερότοκος γιος του βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκου, Όθων.

9/21 Ιουλίου 1832: Υπογράφεται στην Κωνσταντινούπολη η ομώνυμη σύμβαση, με την οποία καθορίζονται τα βόρεια σύνορα του νέου κράτους (γραμμή Αμβρακικού Κόλπου-Παγασητικού Κόλπου).

14 Ιουλίου 1832: Αρχίζει τις εργασίες της η «Δ' κατά συνέχεια Εθνική Συνέλευσις» στην Πρόνοια (προάστιο του Ναυπλίου), η οποία αυτοανακηρύσσεται σε συντακτική χωρίς όμως τελικά να μπορέσει να θεσπίσει σύνταγμα. Οι εμφύλιες συγκρούσεις ξαναρχίζουν και οι Προστάτιδες Δυνάμεις αναθέτουν σε γαλλικά στρατεύματα την επαναφορά της τάξης.

30 Αυγούστου 1832: Με Πρωτόκολλο της Συνδιάσκεψης του Λονδίνου καθορίζονται τα σύνορα του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους.

25 Ιανουαρίου 1833: Αφιξη του Όθωνα στο Ναύπλιο.

ΟΙ ΕΜΦΥΛΙΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821

Οι πόλοι εξουσίας

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης συγκροτούνται τέσσερις σχετικά ευδιάκριτοι πόλοι εξουσίας:

- 1. Οι προεστοί της Πελοποννήσου** (Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, Δελιγιανναίοι, Α. Ζαΐμης, Α. Λόντος κ.ά.). Πρόκειται για τους φορείς της παραδοσιακής κοινοτικής εξουσίας, οι οποίοι ταυτίζουν την αναπαραγωγή του κοινωνικού τους ρόλου με τα συμφέροντα της πατρίδας στη νέα τάξη πραγμάτων που τείνει να διαμορφωθεί. Μένουν προσηλωμένοι στο παραδοσιακό σύστημα εξουσίας και επικαλούνται ως βασικό επιχείρημα έναντι των «ετεροχθόνων» πολιτικών τον αυτοχθονισμό τους, την εντοπιότητα και το κύρος της κοινωνικής τους ομάδας.
- 2. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο Ιωάννης Κωλέττης, οι Υδραίοι (κυρίως η οικογένεια Κουντουριώτη) και οι Ρουμελιώτες.** Πρόκειται για έναν πόλο εξουσίας που διαμορφώνεται από την πολιτική συμμαχία και τα κοινά συμφέροντα των πολιτικών και των φορέων της εγχώριας αστικής τάξης. Όσοι εντάσσονται σε αυτή την πολιτική ομάδα επιδιώκουν τη δημιουργία κεντρικού διοικητικού μηχανισμού και την εισαγωγή φιλελεύθερων πολιτικών θεσμών. Στρέφονται εναντίον των προκρίτων και των οπλαρχηγών της Πελοποννήσου -κυρίως- θέλοντας να δημιουργήσουν ένα νέο τύπο πολιτικής κυριαρχίας.
- 3. Οι Πελοποννήσιοι οπλαρχηγοί.** Η ηγετική φυσιογνωμία του τρίτου αυτού πόλου εξουσίας είναι αναμφισβήτητη ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Οι οπλαρχηγοί της Πελοποννήσου αντλούν την ισχύ τους από τις νίκες στο πεδίο της μάχης και επιδιώ-

Karl Krazeisen. Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος (1791 - 1865)
(Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Karl Krazeisen. *Ανδρέας Ζαΐμης (1791 - 1840) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).*

κουν τον βαθμιαίο προσπορισμό εξουσίας ώστε να αναδειχθούν σε κυρίαρχη δύναμη. Αν και τοποθετούνται στο πλευρό των Πελοποννησίων προκρίτων λόγω των κοινών συμφερόντων τους και της παραδοσιακής τους εξάρτησης από αυτούς, σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. παράδοση Ναυπλίου) δίνουν την εντύπωση ότι υπακούουν στις εντολές των οργάνων της συντεταγμένης πολιτείας, τα οποία προέκυψαν από τις δύο πρώτες Εθνοσυνελεύσεις, της Επιδαύρου (1822) και του Άστρους (1823).

4. Οι Φιλικοί. Πρόκειται για ένα περιορισμένο και φθίνοντα πόλο εξουσίας με ηγετική φυσιογνωμία τον Δημήτριο Υψηλάντη. Ο τέταρτος αυτός πόλος εξουσίας επιδιώκει τη ριζοσπαστικοποίηση της επανάστασης

και την ρήξη με το παραδοσιακό σύστημα εξουσίας, που εξέφραζαν οι πρόκριτοι.

Αξίζει να επισημανθεί ότι οι τέσσερις αυτοί πόλοι εξουσίας κατά την περίοδο 1828-1832 θα αρχίσουν να προσεταιρίζονται τις Μεγάλες Δυνάμεις και θα πάρουν σταδιακά τη μορφή κομμάτων (= αγγλικό, γαλλικό, ρωσικό). Από τον δεύτερο πόλο π.χ. θα προκύψουν το αγγλικό και το γαλλικό κόμμα, ενώ από στοιχεία του πρώτου και του τρίτου το ρωσικό κόμμα.

Σταθμοί των Εμφυλίων Πολέμων

Στις πρώτες φάσεις της Επανάστασης ο Κολοκοτρώνης και οι Πελοποννήσιοι προύχοντες συσπειρώνονται γύρω από την Πελοποννησιακή Γερουσία και αντιμάχονται την ιδέα της δημιουργίας κεντρικών κρατικών δομών δυτικού τύπου, την οποία εισηγούνται ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος και ο Δημήτριος Υψηλάντης.

Μετά την Εθνοσυνέλευση του Άστρους (1823), οι οπαδοί της ιδέας της δημιουργίας κρατικού μηχανισμού ενισχύουν τη θέση τους περιορίζοντας, ταυτόχρονα, τη δύναμη όσων επιμένουν στη διατήρηση της ύπαρξης τοπικών κέντρων εξουσίας.

Όμως, μετά την ένταξη του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στο νέο κυβερνητικό σχηματισμό από τη θέση του αντιπροέδρου του Εκτελεστικού, η πολιτική σύγκρουση

μεταξύ κεντρικής διοίκησης και τοπικών φορέων εξουσίας μετατρέπεται σε αντιπαράθεση μεταξύ των φορέων της εκτελεστικής και αυτών της νομοθετικής εξουσίας. Γύρω από τους φορείς της εκτελεστικής εξουσίας, τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, συσπειρώνονται - πλην ελαχίστων εξαιρέσεων και συγκεκριμένα των προκρίτων του Αιγίου Ανδρέα Λόντου και των Καλαβρύτων Ανδρέα Ζαΐμη, που τάσσονται αλληλέγγυοι με τον Μαυροκορδάτο - οι προύχοντες της Πελοποννήσου και οι τοπικοί στρατιωτικοί ηγέτες.

Αντίθετα, γύρω από τους φορείς την νομοθετικής εξουσίας, του Βουλευτικού δηλαδή, συσπειρώνονται οι «ετερόχθονες» πολιτικοί, οι εκπρόσωποι των νησιών, οι οπλαρχηγοί της Στερεάς (π.χ. Γκούρας, Καραϊσκάκης, Μακρυγιάννης), καθώς και οι Σουλιώτες οπλαρχηγοί (Κίτσος Τζαβέλλας).

Η ρήξη των σχέσεων μεταξύ Εκτελεστικού και Βουλευτικού οδήγησε τελικά στον πρώτο Εμφύλιο Πόλεμο (1823 - 1824). Τον Νοέμβριο του 1824 Ρουμελιώτες και Σουλιώτες οπλαρχηγοί (με προεξάρχοντα τον Γκούρα) εισέβαλαν στην Πελοπόννησο για να καταστείλουν την εξέγερση των εντόπιων προκρίτων και οπλαρχηγών, με τους οποίους είχαν συμπαραταχθεί πλέον και οι Ζαΐμης και Λόντος, και να εδραιώσουν με τη βία την κεντρική εξουσία που αμφισβητούνταν. Η στρατιωτική σύγκρουση κατέληξε στην ήττα των προκρίτων και των οπλαρχηγών της Πελοποννήσου και στη φυλάκιση των ηγετών τους, οι οποίοι, ωστόσο, στη συνέχεια αμνηστεύτηκαν σε μια προσπάθεια υπέρβασης των αντιπαράθεσεων, εμπέδωσης του εθνικού φρονήματος και συγκρότησης μιας νέας εθνικής - και όχι τοπικής πλέον - συλλογικότητας, αφού όμως προηγουμένως είχαν διαμορφωθεί νέοι συσχετισμοί πολιτικής δύναμης. Μεταξύ των θυμάτων της εμφύλιας σύγκρουσης συγκαταλέγονται ο Οδυσσεάς Ανδρούτσος και ο γιος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, Πάνος.

Karl Krazeisen. Γεώργιος Κουντουριώτης (1782 - 1858) (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Τοιχογραφία της Αίθουσας Ελευθερίου Βενιζέλου, ανατολικός τοίχος: *Νίκες των Ελλήνων στη στεριά και τη θάλασσα.*

ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ*

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης ψηφίσθηκαν τρία Συντάγματα. Τα Συντάγματα αυτά ψηφίσθηκαν αντίστοιχα από τις τρεις Εθνοσυνελεύσεις, της Επιδάουρου το 1822, του Άστρους το 1823 και της Τροιζήνας το 1827.

Η Α' Εθνική Συνέλευση των Ελλήνων συνήλθε στην Επιδάουρο στις 20 Δεκεμβρίου του 1821 και εκπροσωπούσε κυρίως τα ηγετικά στοιχεία της προεπαναστατικής ελληνικής κοινωνίας.

Στο προοίμιο του Συντάγματος της Επιδάουρου διακηρύσσεται η ανεξαρτησία του έθνους και δικαιολογείται η Επανάσταση.

«Το Ελληνικόν Έθνος το υπό φρικώδη Οθωμανικήν δυναστείαν, μη δυνάμενον να φέρη τον βαρύτατον και απαράδειγμάτιστον ζυγόν της τυραννίας και αποσεΐσαν αυτόν με μεγάλας θυσίας, κηρύττει σήμερον δια των Νομίμων Παραστατών του εις Εθνικήν συνηγμένων Συνέλευσιν ενώπιον Θεού και ανθρώπων την πολιτικήν αυτού Έγερσιν και Ανεξαρτησίαν».

Το Σύνταγμα αυτό θεσμοθετούσε τη νέα εθνική εξουσία εγκαθιδρύοντας από την αρχή το αντιπροσωπευτικό σύστημα. Το Πολίτευμα που θέσπιζε το Σύνταγμα της Επιδάουρου χαρακτηρίσθηκε ως «Προσωρινό». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα παρακάτω άρθρα που είναι επηρεασμένα από τα γαλλικά συντάγματα του 1793 και του 1795 και από τις Διακηρύξεις τους, καθώς και από τα αντίστοιχα Συντάγματα της Αμερικανικής Επανάστασης.

* Για τη συγγραφή αυτού του κειμένου συνεργάστηκαν οι Τριαντάφυλλος Γεροζήσης, Βαγγέλης Δρακόπουλος και Γιώργος Κόκκινος

Τοιχογραφία της Αίθουσας Ελευθερίου Βενιζέλου, ανατολικός τοίχος: Η Εθνική Συνέλευση στην Επίδαυρο.

Τμήμα Α'

Περί θρησκείας

Παρ. α' - Η επικρατούσα θρησκεία εις την Ελληνικήν επικράτειαν είναι η της Ανατολικής Ορθοδόξου του Χριστού Εκκλησίας, ανέχεται όμως η Διοίκησης της Ελλάδος πάσαν άλλην θρησκείαν, και αι τελευταί και ιεροπραγίαι εκάστης αυτών εκτελούνται ακωλύτως.

Τμήμα Β'

Περί των Γενικών Δικαιωμάτων των κατοίκων της Επικρατείας της Ελλάδος

παρ. β' - Όσοι αυτόχθονες κάτοικοι της Επικρατείας της Ελλάδος πιστεύουσιν εις Χριστόν, εισίν Έλληνες, και απολαμβάνουσι άνευ τινός διαφοράς όλων των πολιτικών δικαιωμάτων.

παρ. γ' - Όλοι οι Έλληνες εισίν όμοιοι ενώπιον των νόμων άνευ τινός εξαιρέσεως ή βαθμού, ή αξιώματος.

παρ. δ' - Όσοι έξωθεν ελθόντες κατοικήσωσιν ή παροικήσωσιν εις την Επικράτειαν της Ελλάδος, εισίν όμοιοι με τους αυτόχθονας κατοίκους ενώπιον των Νόμων.

παρ. ε' - Η Διοίκησης θέλει φροντίσει να εκδώση προσεχώς νόμον περί πολιτογραφήσεως των ξένων, όσοι έχουσι την επιθυμίαν να γίνωσι Έλληνες.

παρ. ζ' - Όλοι οι Έλληνες εις όλα τα αξιώματα και τιμάς έχουσι το αυτό δικαίωμα, δοτήρ δε τούτων μόνη η αξιότης εκάστου.

παρ. ζ' - Η ιδιοκτησία, τιμή και ασφάλεια εκάστου των Ελλήνων είναι υπό την προστασίαν των νόμων.

παρ. η' - Όλαι αι εισπραξεις πρέπει να διανέμωvται δικαίως εις όλες τας τάξεις και κλάσεις των κατοίκων, καθ' όλην την έκτασιν της Ελληνικής Επικρατείας, καμμία δε είσπραξις δεν γίνεται άνευ προεκδοθέντος Νόμου.

Τμήμα Γ'

Περί Σχηματισμού Διοικήσεως

παρ. θ' - Η Διοίκησης σύγκειται εκ δύο σωμάτων, Βουλευτικού και Εκτελεστικού.

παρ. ια' - Το Βουλευτικόν σύγκειται εκ πληρεξουσίων εκλεγμένων Παραστατών των διαφόρων μερών της Ελλάδος.

παρ. ιδ' - Οι Παραστάται πρέπει να ήvαι Έλληνες.

Παρ. κ' - Το Εκτελεστικόν σώμα σύγκειται εκ πέντε μελών, εκλεγομένων εκτός των μελών του Βουλευτικού, υπό Συνελεύσεως επίτηδες αθροιζομένης κατά τον περί τούτου ιδιαίτερον Νόμον.

Τμήμα Ζ'

Περί των καθηκόντων του Εκτελεστικού Σώματος

παρ. νδ' - Το εκτελεστικόν σώμα είναι απαραβίαστον ολικώς θεωρούμενον.

Τμήμα Θ'

Περί του Δικαστικού

παρ. ηζ' - Το Δικαστικόν είναι ανεξάρτητον από τας άλλας δύο δυνάμεις, την Εκτελεστικήν και Βουλευτικήν.

Η Β' Εθνική Συνέλευση, που συνήλθε στο Άστρος της Κυνουρίας από τις 30 Μαρτίου έως τις 18 Απριλίου 1823, αποφάσισε να προβεί σε αναθεώρηση ορισμένων Διατάξεων του Συντάγματος της Επιδάουρου, το οποίο ονομάστηκε «Νόμος της Επιδάουρου». Όμως οι θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος δεν εθίγησαν, ενώ οι διατάξεις οι σχετικές με τα ατομικά δικαιώματα ενισχύθηκαν και διευρύνθηκαν. Αναθεωρήθηκαν μόνο ορισμένες διατάξεις σχετικά με τα δικαιώματα της Εκτελεστικής Εξουσίας και την έκτασή τους.

Η Γ' Εθνική Συνέλευση συνήλθε στην Επίδαυρο (6 Απριλίου – 16 Απριλίου 1826). Τον Μάιο του 1827 ψήφισε το τρίτο Σύνταγμα, το «Σύνταγμα της Τροιζήνας».

Το Σύνταγμα της Τροιζήνας έδινε στην επαναστατημένη χώρα πολίτευμα έντονα δημοκρατικό, εμπνευσμένο από τις φιλελεύθερες ιδέες της εποχής. Θεωρείται ως το πιο δημοκρατικό και προοδευτικό, όχι μόνο σε σχέση με τα προηγούμενα δύο Σύνταγματα, αλλά και με τα τότε ισχύοντα στις χώρες της Ευρώπης.

Στο Σύνταγμα αυτό καθιερώνεται ρητά η αρχή της Λαϊκής Κυριαρχίας, καθώς ορίζεται στο άρθρο 5 ότι «η κυριαρχία ενυπάρχει εις το Έθνος, πάσα εξουσία πηγάζει εξ αυτού και υπάρχει υπέρ αυτού». Καθιερώνεται δηλαδή, καθώς και με άλλες διατάξεις, η πολιτική υπεροχή της λαϊκής αντιπροσωπείας. Επίσης καθορίζεται η πλήρης διάκριση των τριών εξουσιών, ενώ, παράλληλα, θεσπίζονται και καθιερώνονται κατά άρτιο τρόπο ως σύστημα οι ατομικές ελευθερίες των Ελλήνων.

Η Εθνοσυνέλευση εξέλεξε στις 3 Απριλίου 1827 ως Κυβερνήτη, δηλαδή «Πρόεδρο» της χώρας για χρονικό διάστημα επτά ετών, τον Ιωάννη Καποδίστρια. Το Σύνταγμα της Τροιζήνας ανεστάλη από την Συνέλευση λίγους μήνες μετά την ψήφισή του μετά από την έντονη πίεση που άσκησε ο Ιωάννης Καποδίστριας.

Όμως η επιρροή του Συντάγματος της Τροιζήνας υπήρξε εμφανής στα επόμενα Σύνταγματα και βεβαίως στην επιστήμη του Συνταγματικού Δικαίου στη χώρα μας,

Η δολοφονία του Καποδίστρια στις 27 Σεπτεμβρίου 1831 (Μουσείο Μπενάκη).

αλλά και στην εξέλιξη του πολιτικού μας βίου, ιδιαίτερα μετά την Επανάσταση του 1862 και έως σήμερα.

Το «Ηγεμονικό Σύνταγμα»

Μέσα στην εσωτερική ανωμαλία, η οποία επακολούθησε μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, συνήλθε στο Άργος στην αρχή (5 Δεκεμβρίου) και ύστερα στο Ναύπλιο, η Ε' Εθνική Συνέλευση, η οποία ψήφισε στις 15 Μαρτίου 1832 το λεγόμενο «Ηγεμονικό πολιτικό Σύνταγμα της Ελλάδος», σύμφωνα με το οποίο η «Ελληνική επικράτεια είναι ηγεμονία διαδοχική, συνταγματική και κοινοβουλευτική, ενεργουμένου του πολιτικού κράτους αντιπροσωπευτικώς υπέρ του Έθνους υπό διαφόρων Αρχών» (άρθρ. 53). Το Σύνταγμα αυτό καθιέρωνε ως πολίτευμα της χώρας τη συνταγματική μοναρχία. Ειδικότερα, η μεν «νομοθετική εξουσία ενεργείται κοινώς υπό του ηγεμόνος, υπό της Γερουσίας και υπό της Βουλής των αντιπροσώπων του λαού», η δε «εκτελεστική εξουσία ανήκει εις ένα μόνον διαδοχικόν ηγεμόνα του Έθνους, την οποίαν ενεργεί διά διαφόρων υπουργών» (άρθρ. 58 και 59).

Το Σύνταγμα του 1832 δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ανεξαρτησία ελληνικού κράτους

1. **Πρωτόκολλο περί ανεξαρτησίας της Ελλάδος** (3 Φεβρουαρίου 1830).
2. **Συνθήκη Κωνσταντινουπόλεως** (9 Ιουλίου 1832).
3. **Πρωτόκολλο της Συνδιάσκεψης του Λονδίνου** (30 Αυγούστου 1832): Το ελληνικό κράτος περιλαμβάνει την Πελοπόννησο με τα νησιά του Αργοσαρωνικού, τη Στερεά Ελλάδα, την Εύβοια, τις Σποράδες και τις Κυκλάδες.

Ιόνια Νησιά

1. **Συνθήκη Λονδίνου** (2 Νοεμβρίου 1863): Παραίτηση της Μεγάλης Βρετανίας από το δικαίωμα προστασίας των Επτανήσων και ένωσή τους με την Ελλάδα κάτω από καθεστώς ουδετερότητας.
2. **Πρωτόκολλο Λονδίνου** (25 Ιανουαρίου 1864): Περιορίζει την ουδετερότητα μόνο στην Κέρκυρα και στους Παξούς.
3. **Ψήφισμα Βουλής Επτανήσων** (23 Σεπτεμβρίου 1864): Ένωση με το ελληνικό κράτος.

Προσάρτηση Θεσσαλίας-Άρτας

1. **Συνθήκη Βερολίνου** (13 Ιουλίου 1878): Τροποποιείται η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, που δημιούργουσε τη «Μεγάλη Βουλγαρία», μετά το νικηφόρο πόλεμο της Ρωσίας εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1877-1878. Προτροπή προς την Οθωμανική κυβέρνηση για διακανονισμό της συνοριακής γραμμής Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – Ελλάδας με βάση την οροθετική γραμμή Πηνειός-Κάλαμος.
2. **Σύμβαση Κωνσταντινούπολης** (20 Ιουνίου 1881): Συνάπτεται μεταξύ Ελλάδας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η Ελλάδα προσαρτά τη Θεσσαλία πλην της Ελασσόνας και την περιοχή της Άρτας.

Προσάρτηση Μακεδονίας, Ηπείρου, Κρήτης, νησιών Αιγαίου

1. **Συνθήκη Λονδίνου** (17 Μαΐου 1913): Η Αλβανία γίνεται αυτόνομο κράτος. Τα σύνορα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ορίζονται στη γραμμή Αίνου-Μηδείας.

Τοιχογραφία της αίθουσας Ελευθερίου Βενιζέλου, νότιος τοίχος: *Η Συνθήκη του Λονδίνου.*

2. **Συνθήκη Βουκουρεστίου** (28 Ιουλίου 1913): Τα σύνορα Ελλάδας-Βουλγαρίας ορίζονται στη γραμμή Μπέλες-εκβολές Νέστου (προσάρτηση Ανατολικής Μακεδονίας).
3. **Διακοίνωση των ευρωπαϊκών δυνάμεων** (31 Ιανουαρίου 1914): Η Ελλάδα προσαρτά τα νησιά του Αιγαίου εκτός από την Ίμβρο και την Τένεδο. Η Κρήτη ενσωματώνεται στο ελληνικό κράτος την 1η Δεκεμβρίου 1913.

Προσάρτηση Δυτικής Θράκης

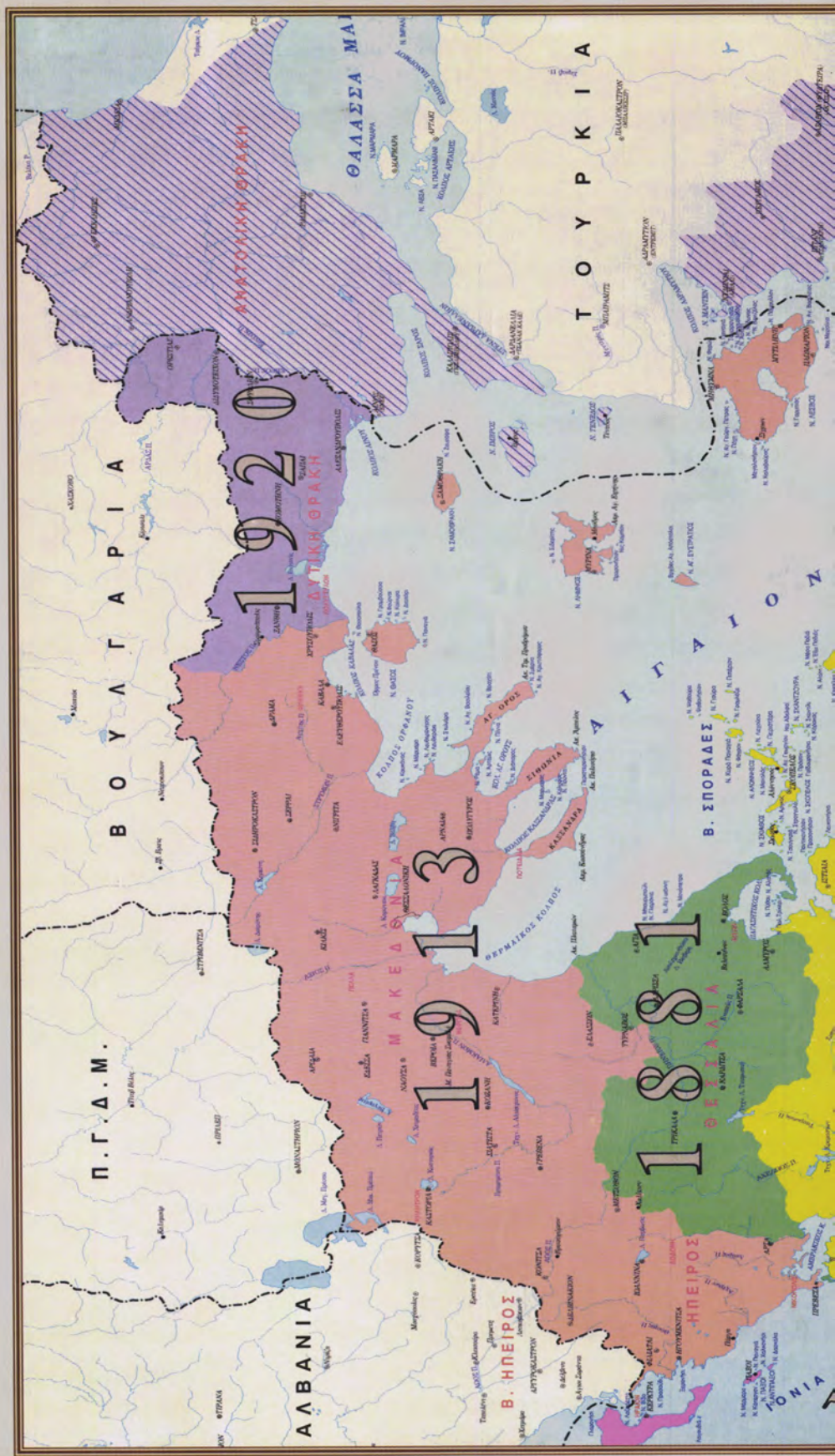
1. **Συνθήκη Νεϊγύ** (14 Νοεμβρίου 1919): Παραίτηση της Βουλγαρίας από τη Δυτική Θράκη.
2. **Συνθήκη Σεβρών** (28 Ιουλίου 1920): Παραχωρείται στην Ελλάδα η Ανατολική Θράκη έως την Τσατάλτζα, η Ίμβρος, η Τένεδος και η περιοχή της Σμύρνης (επικυριαρχία και δημοψήφισμα μετά την παρέλευση πέντε ετών). Την ίδια μέρα υπογράφηκε η Συνθήκη της Θράκης, με την οποία παραχωρείται στην Ελλάδα από τις Δυνάμεις της Entente η Δυτική Θράκη.
3. **Συνθήκη Λωζάνης** (14 Ιουλίου 1923): Η Ελλάδα διατηρεί τη Δυτική Θράκη, αλλά χάνει την περιοχή της Σμύρνης, την Ανατολική Θράκη την Ίμβρο και την Τένεδο.

Προσάρτηση Δωδεκανήσου

1. **Συνθήκη Παρισιών** (10 Φεβρουαρίου 1947): Τα Δωδεκάνησα παραχωρούνται στην Ελλάδα και επαναβεβαιώνεται η ισχύς της Ιταλοτουρκικής Συνθήκης της 24ης Ιουλίου 1924, που προβλέπει την παραίτηση της Τουρκίας από κάθε διεκδίκηση της Δωδεκανήσου.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Louis Dupré (1789-1837). Ο Νικολάκης Μητρόπουλος υψώνει τη σημαία με το σταυρό στα Σάλωνα, την ημέρα του Πάσχα του 1821, (Εθνική βιβλιοθήκη, Παρίσι).

Μακρυγιάννης

55

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ